BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI.

№ Wilno, dnia 9 sierpnia 1926 roku. 39.

Treść numeru:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

Memeler Dampfboot" o Litwie i polityce wschodniej.-

" Mem. Dampf." Nr. 177. z dn. 31/VII r.b. Artykuł p.t. " Jak stoją sprawy na Wschodzie ? ".- Streszczenie:

Pogłoski o skierowanych przeciwko Litwie zbrojeniach polskich
nie ustają . Prasa sowiecka przypuszcza, że na Polskę silną pres
ję wywiera Anglja , w celu sklonienia Polski do aktywnego wys-
tąpienia . Polska uzyskuje poparcie angielskie w akcji przeciw
ko Litwie , wzamian za zrzeczenie się Gdańska i Górnego Sląs-
ka na rzecz Niemiec . Koncepcja ta nie jest nowa .Należy jed-
nak podkreślić, że wszystkie te domysły sowieckie, są bezpodsta
tawne.Zaostrzający się wciąż konflikt anglo - sowiecki skłania
prasę moskiewską do inspirowania podobnych pogłosek o rzeko-
mych planach angielskich.-

Prawdą jest jedynie , że między Polską a Anglja istotnie
nastąpiło znaczne zbliżenie odkąd rząd Bartla doszedł do wła-
dzy.Grają tu jednaj rolę przedewszystkiem względy finansowe/na-
dzieja na pożyczkę angielską/.

Z drugiej znów strony Piłsudski istotnie intensywnie pra-
cuje nad podniesieniem gotowości bojowej armji polskiej .Poza-
tem uzbrojone zostały organizacje wojskowe oraz skoncentro-
wane w Wileńszczyźnie najbardziej Piłsudskiemu oddane oddzia-
ły .-

Jasną jest rzeczą,że akcja polska przeciwko Litwie wysu-
nęła by ponownie cały problem wschodni. Walka w żadnym wypad-
ku nie ograniczyła by się do Polski i Litwy. Morze płomieni
rozlało by się na państwa nadbałtyckie i Rosję.Dlatego też wy-
daje się nieprawdopodobnem ażeby Angja miała do tej akcji rę -
kę przykładać.

Jaki jest cel rozsiewanych przez prasę moskiewską do-
mysłów ? Być może , iż Sowiety pragną wywrzeć presję na Lit-
wę , ażeby skłonić tę ostatnią do szybkiego podpisania traktat
tu handlowego . W tym celu rozdmuchuje prasa moskiewska nie -/
bezpieczeństwa polskie , przez co Kowno stało by się ustępliw-
sze Szybkie zawarcie traktatu handlowego z Litwą byłoby poważ-
nym sukcesem dyplomacji sowieckiej , zmierzającej do pertrak
tacji z każdem państwem nadbyłtyckiem osobno -podczas gyd te
ostatnie pracują nad stworzeniem w układach z Rosją frontu
wspólnego .-

Litwa a polityka europejska .-

"Lietuva" Nr. 164 z dn. 26/VII r.b. Artykuł p.t. "Litwa w europejskim bilansie politycznym " .- Streszczenie:

Litwa stanowiąc pomost między Europą Wschodnią a
Zachodnią, zajmuje dzięki swej sytuacji gieograficznej bar-
dzo ważne stanowisko wśród państw europejskich . Kwestja tą
zainteresowani są w pierwszym rzędzie sąsiedzi xxxxxxx Litwy:
Niemcy, Polska, Łotwa i Sowiety . Interesy ich jednak w kwest-
jach dotyczących Litwy częstokroć są sprzeczne . Szczególnie
da się to powiedzieć o Polsce i Sowietach .-
Podczas gdy sowiety bez zastrzeżeń uznały niezawisłość Litwy
i ją popierają . Polska wciąż chciałaby tą czy inną drogą
Litwę inkorporować.-

Po wstąpieniu Niemiec do Ligi Narodów i wejściu w ży-
cie traktatów lokarneńskich , punkt ciężkości w polityce
wschodnio - europejskiej przeniesie się ze stosunków niemiec-
ko rosyjskich na rosyjsko - polskie . Stanowisko przytem Lit-
wy , wobec niezakończonych rachunków pomiędzy Litwą a Polską,
nie może Europy Zachodniej nie interesować . Ekonomiczne intere
sy państw zachodnio- europejskich również są ciasno związa-
ne z kwestją pacyfikacji Europy Wschodniej .

Tu stanowisko Litwy w sprawie stworzenia

T

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

Memeler Dampfboot o Litwie i polityce wschodniej.

"Mem. Dampf." Nr. 179 z dn. [illegible] r. [illegible]

"Jak stoją sprawy na Wschodzie?"

Pogłoski o skierowanych [illegible] nie ustają. Prasa sowiecka [illegible] że na Polskę silna presję wywiera Anglia, w celu [illegible] tąpienia. Polska uzależnia [illegible] ko Litwie, w zamian za przyrzeczenie [illegible] Gdańska i [illegible] Śląska na rzecz Niemiec. [illegible] nak podkreślić, że wszystkie [illegible] tanie zaostrzają się [illegible] prasa moskiewska do inspirowania [illegible] mych planach angielskich.

Prawda [illegible] Anglia [illegible] [illegible]

Z drugiej strony [illegible] tuje nad [illegible] tem [illegible] w Wileńszczyźnie [illegible] ży.

Jasne jest [illegible] [illegible]

[illegible]

Litwa a polityka europejska.

"Lietuvos [illegible]" Nr. 166 z dn. 26/VII r.b. artykuł p.t. "Litwa w europejskim układzie politycznym". Streszczenie:

Litwa [illegible] pomost między Europą Wschodnią [illegible] [illegible] Kwestja [illegible] [illegible] Litwy [illegible]

[illegible]

[illegible] Europy Wschodniej.

[illegible] Litwy w sprawie stworzenia

---

związku nadbałtyckiego , niejednakowo jest oceniana ze stro
państw , zainteresowanych w hegemonji polskiej nad Bałty-
kiem Zmiana tego stanowiska miałaby zarówno dla Litwy jak
też dla pozostałych państw nadbałtyckich doniosłe skutki
polityczne . Dopóki Litwa była izolowana , biernie reagując
na wypadki życia politycznego , zagranica nie miała powodów
do interesowania się Kownem .Z chwilą jednak gdy nowy rząd
litewski przesięwziął nowe kroki polityczne , zagranica
przemówiła ... Widocznie nowy rząd litewski uastalając w de-
klaracji swej wyraźne wytyczne , zadrasnął czułe nerwy polit
tyki ogólno europejskiej . Toczące się obecnie pomiędzy
państwami nadbałtyckiemi a SSSR. układy o traktaty gwa -
rancyjne zwracają na się uwagę Europy .Szczególne znaczenie
przypisuje się traktatowi litewsko - sowieckiemu , prag
nąc go nawiązać do dalszej fazy rozwoju stosunków pols
ko sowiecko - litewskich.

Wzrastające znaczenie Litwy w ogólnym bilansie po-
litycznym Europy jest bodaj tej nerwowości , jaką zdra-
dza Warszawa we wszystkiem, co dotyczy stosunków z Litwą.
Jasną jest bowiem rzeczą , iż w miarę wzmacniania się mię-
dzynarodowego stanowiska Litwy, coraz bardziej maleje na -
dzieja na nadanie stosunkom polsko - litewskim charakteru
z czasów unji ~~litewskiej~~ lubelskiej. Z drugiej strony , de-
monstrowana obecnie przez Pilsudskiego agresywność ma nie
chybnie na celu utrudnienie Litwie zadania , w jej wysiłkach
nawiązania z zagranicą bliższych stosunków ekonomicznych.

" Liet. Žinios" Nr. 173 z dn. 3/VII r.b. w artykule p.t. " Idąc
prostą drogą" ~~również~~ również zabiera głos w sprawie znaczenia
Litwy na terenie międzynarodowym . Artykuł specjalnie obliczony
na reklamę dla swogo stronnictwa.-

Był za rządów chadeckich na Litwie okres , kiedy nic o
niej nie wiedziała zagranica ani nawet społeczeństwo włas-
ne . Z jednej strony wina to osłaniających swe rządy tajem
niczością " krikszczionów " , z drugiek zaś nawet przy do -
brych chęciach nie dałoby się o Litwie nic pozytywnego po -
wiedzić. Życie na Litwie zarówno państwowe jak też spo -
łeczne było betreśniowe . Właściwie całe życia nie było ,
Państwo i społeczeństwo wegetowało . Panowała martwota.

Dziś o Litwie głośno zarówno wsród wrogów jak wsród
przyjaciół. Przyczyna tego jest deklaracja nowego gabine -
tu ministrów zapewniająca o dążeniach do pogłębienia do-
brych stosunków oraz do zawarcia całego szeregu trakta -
tów handlowych, w pierwszym rzędzie z państwami sąsiednie
mi. Polityczna sytuacja Litwy jest wyraźna. Wprawdzie w wi-
rze nowego życia , sensacyj i pogłosek daleko trudniej się
orjentować niż w sennej ciszy , jednakże przy dobrych chęciach
łatwo znaleść prostą,- drogę.-

D o n i o s ł e z m i a n y n a l i t e w s k i c h p l a c ó
k a c h d y p l o m a t y c z n y c h z a g r a n i c ą.-

Pisma podają, iż Minister Spraw Zewnętrznych p. Śle
żewiczus zamierza poczynić wielkie zmiany w składzie przed
stawicielstw zagranicznych , Narazie przewidziane są nas-
tępujące zmiany:

Na stanowisku przedstawiciela w Wyszyngtonie , p. K
Bizauskasa , zostanie zamianowany burmistrz Kowna p.J.Wi -
lejszys . P. Bizauskas natomiast zostanie przeniesiony do
Talina.-

Przedstawiciel w Rzymie p. Czarneckis obejmie kie-
rownictwo przedstawicielstwem w Helsingforsie.-

Przedstawiciel w krajach skandynawskich p.Sawickis

zostanie zamianowany dyrektorem Ministerstwa Spraw Zagranicznych na miejsce p. J. Szaulisa, który zostanie skierowany na stanowisko posła w Berlinie.-

Przedstawiciel w Berlinie p. Sidzikauskas ma objąć tekę Monistra Spraw Zagranicznych.-

Na miejsce p. Czarneckisa w Rzymie zostanie mianowamy przedstawiciel w Sztokholmie p. Szejnius, na stanowisko p. Szejniusa w Sztokcholmie przedstawiciel w Rydze p. Aukszt0lis.-

Wreszcie na placówce dyplomatycznej w Rydze zostanie osadzony p. J. Purickis.-

"Rytas o litewskiej polityce zagranicznej.-

"Rytas" Nr. 171 z dn.3/VIII r.b. Artykuł p.t. Nasze sprawy zagraniczne".- Streszczenie:

Litewska polityka zagraniczna zdradza w ciągu I-go półrocza r.b. wielką aktywność.

Rozpoczęto prace nad szworzeniem traktatu handlowego i wzajemnego paktu gwarancyjnego z Rosją.- Wymieniono noty w sprawie wejścia w życie podpisanego przed 3- ma laty traktatu handlowego z Niemcami. Jeszcze w r.ub. rozpoczęto układy w sprawie traktatu handlowego z Łotwą. Incydent Kiszebłocki dał okazję do wytoczenia Polsce sprawy przed Radą Ligi Narodów.-Skoro zaś dodamy do tego ostatnie zbrojenia Polskie przy linji demarkacyjnej oraz sprawę memorjału kłajpedzkiego w Radzie Ligi Narodów - to otrzymamy barwny kompleks problemów, które nowy rząd winien należycie rozwiązać. Tymczasem już półtrzecia ubiega od wyborów do Sejmu, a nominacja ministra Spr. Zagr. wciąż jeszcze nie następuje Obowiązki ministra spr. zagr. sprawuje p. Sleżewiczius, który niezależnie od tego pełni funkcje premjera i ministra Sprawiedliwości, a więc nawet przy najlepszych chęciach niema czasu na należyte zajmowanie się zagraniczną polityką Litwy. Wielka stąd płynie dla państwa krzywda.-

"Lit. Rundschau" o zbrojeniach polskich.-

"Lit. Rund" Nr. 170 z 1/VIII r.b. Artykuł p.t. "Nowy ruch zbrojny w Polsce".- Streszczenie:

Z chwilą objęcia dowództwa nad armją polską przystąpił Piłsudski do militarnego przygotowania całej ludności kraju. Zamierza to Piłsudski osiągnąć drogą jednolitego wyszkolenia istniejących w kraju organizacyj zbrojnych, stworzenia narodowej rezerwy woskowej, reorganizację szkolnictwa w duchu militarystycznym i t p.-

Trudno dziś przewidzieć jak daleko posunie się realizacja planów Piłsudskiego, Jasną jedynie jest rzecza, iż Piłsudski dąży do przygotowania Polski do przyszłej akcji wojennej oraz do podniesienia nastroju bojowego wśród ludności. Piłsudski zmierza systematycznie do realizacji swych słów:

- "Każdy obywatel Polski winien stać się wojownikiem, każdy polski dom fortecą.-

2

zostanie zamianowany dyrektorem Ministerstwa Spraw Zagranicznych na miejsce p. Saulisa, który zostanie skierowany na przedstawiciela w Berlinie.

Przedstawiciel w Berlinie p. Sidzikauskas mianowany ma być szefem Departamentu Spraw Zagranicznych.

Na miejsce p. Czarneckiego, który ma być mianowany przedstawicielem w Sztokholmie p. Szepitys, na stanowisko p. Szepitysa w Sztokholmie przedstawiciel w Rzymie p. Zaunius [illegible].

Urzędnik na placówce dyplomatycznej w Rydze został usunięty p. Purickis.

"R y t a s" o l i t e w s k i e j p o l i t y c e z a g r a n i c z n e j.

"Rytas" Nr. 171 z dn. 3/VIII r.b. Artykuł p.t. "Nasze sprawy zagraniczne". - Streszczenie:

Litewska polityka zagraniczna ostatnio w ciągu 1-go półrocza r.b. wielką aktywność.

Rozpoczęto prace nad zawarciem traktatu handlowego i wzajemnego paktu gwarancyjnego z Sowietami. Wymieniono noty ... sprawie wejścia w życie podpisanego przed 3-ma laty traktatu handlowego z Niemcami. Wyłoniła się r.ub. ... na tle ... sprawie traktatu handlowego z Łotwą. Incydent Kistrzyński doprowadził do wytworzenia Polsce sprawy przed ... Ligi Narodów. Sprawę tę zaś ... do tego ostatniego rozstrzygnięcia Rady Ligi ... demarkacyjnej oraz sprawa memorjału Kłajpedzkiego przed Ligą Narodów - to obrazy ... barwy ... , procesów, które nowy rząd winien ... rozwiązać ... jednym już półroczem ... od ... do ... zmiana ... emigracja ministra Spr. Zagr. ... dostępnej ... ministra Spr. Zagr. ... najbardziej ... z ... wszystkiego tego ... pełnej ... sprawiedliwości, a więc nawet przy ... najlepszych chęciach ... na ... zajmowania się zagraniczną polityką Litwy. Wielka stąd płynie dla państwa krzywda.

"Lit. Rundschau" o armji polskiej.

"Lit. Rund" Nr. 180 z 1/VIII r.b. Artykuł p.t. "Nowy ruch zbrojny w Polsce". - Streszczenie:

Z chwilą objęcia dowództwa nad armją polską przystąpił Piłsudski do militarnego ... istniejących ... całej ludności Kraju. ... tworzenia ... nad ... dorosłego ... wyszkolenia ... wyszkolenia kraju ... militarystycznego. ... stworzenia narodowej rezerwy ... reorganizacje ... linji militarystycznym i t. p.

Trudno dziś przewidzieć jak daleko pójdzie ... planów Piłsudskiego. Jasną jedynie jest ... Piłsudski ludy do przygotowania Polski do ... akcji wojennej oraz do podniesienia nastroju bojowego wśród ludności. Piłsudski zmierza ... ... swych słów :

"Każdy obywatel Polski winien stać się żołnierzem, każdy polski dom fortecą."

"Lit. Rundschau "o planach Piłsudskiego .-

W innym artykule p.t. " Ponowne podjęcie planów Piłsudskiego w zakresie polskiej polityki zagranicznej "Lit. Rundschau " podaje :

Już oddawna uchodzi Piłsudski w Rosji za zaciętego wroga Sowietów , który nie zaniechał swych planów obalenia bolszewizmu i zdobycia dla Polski przodującego stanowiska w Europie Wschodniej : który wreszcie chce rzucić losy Polski na wagę konfliktu anglo- sowieckiego , przechylając ją na stronę Anglji . Prasa sowiecka z całem przekonaniem utrzymuje , iż poza Piłsudskim stoi Anglja . Zadowolenie jakie podczas przewrotu majowego Piłsudskiego dało się zauważyć w Londynie w przeciwieństwie do rozczarowania ujawnionego w Paryżu mocno przemawia za wnioskiemmx sowieckiem . W polityce zagranicznej Piłsudskiego prowadzi zasadniczo koncepcja , że Polska jedynie wtedy będzie mogła liczyć na swą trwałość pomiędzy młotem niemieckim a kowadłem sowieckim , gdy powstanie blok polityczny pod hegemonją Polski bądź w formie federalistycznej bądź w postaci związku , któryby obejmował : Polskę, Estonję, Łotwę, Litwę, całą Białoruś aż po Mohylów oraz połowę Ukrainy do Dniepru i m. Czarnego . Podobny blok byłby dosyć silny na to, aby stawić czoło Niemcom u w pierwszym rzędzie Rosji . Jednocześnie blok taki byłby samowystarczalny pod względem gospodarczym. Piłsudski ma za sobą nietylko projekt tego planu , lecz nawet nieudaną coprawda próbę jego urzeczywistnienia w 1920 r.

Przedsięwzięcie w duchu Piłsudskiego przeciwko Sowietom byłoby dla Anglji nader pożądanem gdyż odciągnełoby uwagę Sowietów od Indji Wschodnich .Bliskie stosunki personalne Piłsudskiego z posłem angielskim w Warszawie Max Müllerem pozwalają się domyślać,iż obrady pomiędzy dwoma mężami stanu daleko się już posunęły . Jak słychać nawet . Piłsudski poczynił już konkretne zobowiązania .

Nie ulega z drugiej strony wątpliwości , iż społeczeństwo polskie jest przeciwne zbrojnemu pochodowi na Sowiety . Przeciwko wojnie przemawia również wewnętrzna i gospodarcza słabość Polski.-W związku z tem ,Anglja zamierza postawić Polskę na nogi przy pomocy kapitałów angielskich , Swiadczy o tem podróż Anglika Steeda do Warszawy . Steed cieszy się w angielskim -m-stwie spr. zagr. dużym wpływem . Jasną jest rzeczą , iż Polska stanie się narzędziem mocarstwa, którego kapitały wyciągną Polskę z toni ekonomicznej.-

Punkt ciężkości przedsięwzięcia Piłsudskiego spoczywa wszelako nietylko w polityce wewnętrznej Polski etnograficznej ile w rozwiązaniu problemu mniejszości narodowych .- Jasną jest rzeczą , iż o ile marszałkowi nie uda się pozyskać Białorusinów a przedewszystkiem Ukrainców , w takim razie plany Piłsudskiego okażą się czystą utopją . Sojusz ukraino- polski przeciwko sowietom da się dopiero wówczas pomyśleć gdy Polska zdołałaby Ukrainie dać więcej przywilejów aniżeli Sowiety.- Należało by więc Ukrainie udzielić szerokiego samorządu politycznego , kulturalnego i gospodarczego . Polska nie jest jednak w stanie na to się zdobyć. Występuje tu bowiem potężny czynnik skrajnego sprzeciwu szowinizmu polskiego przeciwko decentralizacji Polski oraz obawa przed osłabieniem państwa.-

Wydaje się więc naogół , że Piłsudski nie uświadomił sobie dokładnie tego, co oddawna już świta w gło

"L i t. R u n d s c h a u" o planach P i ł s u d s k i e g o

W innym artykule p.t. "Pogrzeb [illegible] podjęcie tra-[illegible] Piłsudskiego w zakresie polskiej polityki zagranicznej "Lit. Rundschau" podaje :

Już oddawna [illegible] Piłsudski w Rosji [illegible] za [illegible] wroga Sowietów , który nie zaniechał swych planów obalenia bolszewizmu i zdobycia dla Polski przodującego stanowiska w Europie Wschodniej , który wreszcie chce [illegible] Polski na wagę kapitału [illegible] sowieckie [illegible] przeciwko Polsce na stronę Anglii przy Prasa sowiecka [illegible] przekonaniem utrzymuje , że pomiędzy Piłsudskim , Anglią [illegible] przewrotu majowego [illegible] w przeświadczeniu [illegible] mocno [illegible] polityki zagranicznej Piłsudskiego [illegible] koncepcji , że Polska [illegible] pomiędzy [illegible] pod [illegible] Polski [illegible] które [illegible] Polska [illegible] Ukrainy do [illegible] dosyć siły [illegible] przede wszystkim [illegible] samowystarczalną [illegible] Piłsudski ma za sobą nietylko projekt tego planu , lecz nawet [illegible] , coprawda próbę jego urzeczywistnienia w 1920 r.

[illegible] w duchu Piłsudskiego przedewszystkiem [illegible] dla Anglji nader pożądanem , gdyż oddzielałoby Rosję Sowietów od Indji Wschodnich , Bliskiego Wschodu [illegible] Piłsudskiego [illegible] angielskim w [illegible] Max Müllerem pozwalały [illegible] się domyślać , iż obydwaj [illegible] zamiary dalekosiężne [illegible] stanu daleko się już posunęły , jak [illegible] Piłsudski i poczynił już kroki do [illegible] .

Nie ulega z drugiej strony wątpliwości , iż [illegible] państwo polskie , jest [illegible] zbrojne [illegible] na Sowiety . Pieniędzy [illegible] w Anglji [illegible] , Polski . W związku z tem [illegible] postawić Polskę na nogi przy pomocy kapitałów angielskich , [illegible] angielskiej , Stąd [illegible] Warszawy . Stąd [illegible] angielskiego [illegible] duży wydźwięk [illegible] jest [illegible] , iż Polska stanie się narzędziem [illegible] , które kapitały wciągną Polskę z toni ekonomicznej .

Punkt ciężkości przedsięwzięcia Piłsudskiego [illegible] w polityce wewnętrznej Polski [illegible] , ile w rozwiązaniu problemu [illegible] narodowych . Jasną jest rzeczą , iż o ile [illegible] się pozyskać [illegible] a przedewszystkiem Ukraiń-ców [illegible] plany Piłsudskiego okazałyby [illegible] utopją . Sojusz ukraińsko-polski przeciwko Sowietom [illegible] dopiero wówczas [illegible] gdy Polska [illegible] Ukrainie dać mogła przywilejów [illegible] Sowiety — [illegible] więc Ukrainie [illegible] szerokiego samorządu [illegible] kulturalnego i gospodarczego [illegible] nie [illegible] na [illegible] zdobyć [illegible] tu poważny [illegible] czynnik ukraińskiego sprzeciwu szowinizmu polskiego przeciwko decentralizacji Polski oraz obawa przed [illegible] państwa .

Wydaje się więc nasuwać , że Piłsudski nie usiłował domyśleć sobie dokładnie tego , co [illegible] już [illegible]

wach moskiewskich wodzów komunizmu , a mianowicie , że właściwy punkt ciężkości Euro py Wschodniej znajduje się obecnie w Ukrainie i że przewagę w Europie Wschodniej zdobędzie tem samem państwo, za którem stanie Ukraina.-

" Lietuwa" o t r a k t a t a c h g w a r a n c y j n y c h p a ń s t w n a d b a ł t y c k i c h z S o w i e t a m i .-

" Lietuva" Nr. 171 z 3 / VIII b.r. Artykuł p.t."Państwa nadbałtyckie ,SSSR i traktaty gwarancyjne , Streszczenie:

Ideje przewodnie protokółu genewskiego znalazły jak wiadomo żywe echo także wsród państw nadbałtyckich , Oddawną już toczą się nad Bałtykiem układy w sprawie traktatów arbitrażowych , Niektóre z państw nadbałtyckich traktaty takie już miedzy sobą pozawierały , lub też wkrótce pozawierają , Jasną jest jednak rzeczą, iż dla państw nadbałtyckich o wiele donioślejszy jest ~~fakt~~ traktat gwarancyjny z ~~Litwą~~ z Sowietami anizeli traktaty wzajemne ,- Sprawa utrzymania pokoju jest w danym wypadku wspólna dla wszyszkich państw nadbałtyckich

Okazało się jednak , że pomimo tego , iż ani państwa nadbałtyckie ani też Sowiety nie różnią się zasadniczo w poglądach swych na zawarcie traktatów gwarancyjnych , zmierzających do utrzymania w Europie status quo, w praktyce porozumienie między obu stronami tak łatwo nie da się osiągnąć.-

Przedewszystkiem wyszło na jaw , że przewidywane traktaty nie mogą nosić charakteru traktatów arbitrażowych , gdyż charakter taki j st dla Sowietów nie do przyjęcia , Wobec tego zaczęto zastanawiać się nad inną formą traktatów gwarancyjnych , Tu jednak natknięto się na nowe trudności .-

W maju Łotwa , Estonja i Finlandja przesłały sowietom memorandum , w którym określały swe stanowisko w sprawie zawarcia traktatów gwarancyjnych , W odpowiedzi , otrzymano ze strony Sowietów konkretną propozycję , która mogła służyć za podstawę przy dalszych układach , Jednakże Sowietom wydał się stanowczo nie do przyjęcia sposób , w jaki państwa nadbałtyckie pragnęły układy prowadzić , Państwa nadbałtyckie zaprojektowały mianowicie stworzyć dla opracowania projektu traktatu gwarancyjnego komisję stworzoną z przedstawicicli wszystkich państw zainteresowanych w tej sprawie , Sowiety na udział swój w komisji takiej się nie godziły , dopatrując się w projekcie łotewsko- estofińskim cela wciągnięcia w skład wzmiankowanej komisji także Polski Ta ostatnia przez usta swego min, spr, zagr, niejednokrotnie już oświadczała , że w sprawie bezpieczeństwa wystarcza jej traktat ryski,W związku z tem , udział Polski w komisji mającej pracować nad projektem traktatu gwarancyjnego ,nieinaczej jest przez sowiety rozumiany ,jak tylko chęć objęcia podczas układów roli kierowniczej i możliwe osłabienie stanowiska sowietów Te ostatnie posuwają się / jak to wynika z prasy moskiewskiej / w domysłach swych jeszcze dalej i dopatrują się w propozycji państw nadbałtyckich chęci Anglji wzmocnienia przy pomocy Polski swych wpływów nad Bałtykiem ,Urzędówki moskiewskie wprost posądzają rząd angielski o dążenie do wyzyskania rozpoczętych układów państw nadbałtyckich z Sowietami i do stworzenia antysowieckiego związku nadbałtyckiego , Twierdzenia swoje popiera urzędówka sowiecka całym szeregiem faktów z polityki angielskiej w Europie Wschodniej , Skoro traktaty lokarneńskie wejdą w życie ,rola Francji w polityce zagranicznej przejdzie , zdaniem prasy moskiewskiej , w ręce Anglji , Rząd angielski już teraz

nych moskiewskich wodzów komunizmu, [illegible] stanowiło, że [illegible] punkt ciężkości Europy Wschodniej znajduje się [illegible] przeważnego w Europie Wschodniej [illegible] państwo, za którem stanie Ukraina.

„L i e t u v a" o t r a k t a t a c h g w a r a n c y j n y c h p a ń s t w n a d b a ł t y c k i c h z S o w i e t a m i.

„Lietuva" Nr. 171 z 3 / VIII b.r. Artykuł p.t. „Państwa nadbałtyckie, SSSR i traktaty gwarancyjne". [illegible]

[illegible] jak wiadomo żywe echo także wśród państw nadbałtyckich [illegible] układy w sprawie [illegible] państw nadbałtyckich [illegible] traktatów [illegible] jednak [illegible] traktaty [illegible] z Sowietami [illegible] w danym wypadku [illegible] państw nadbałtyckich [illegible] jednak [illegible] nadbałtyckie [illegible] Sowiety [illegible] traktatów gwarancyjnych [illegible] w Europie [illegible] nie [illegible]

[illegible] traktaty nie mogą nosić charakteru traktatów arbitrażowych, gdyż [illegible] Sowietów [illegible] traktatów gwarancyjnych [illegible]

W [illegible] memorandum [illegible] w sprawie za [illegible] ze strony Sowietów [illegible] propozycje, która mogła [illegible] przez [illegible] Sowietom [illegible] jako [illegible] zaprojektowały [illegible] traktatu [illegible] państw [illegible] Sowietów [illegible] w Komisji [illegible] wśród państw [illegible] łotewsko- [illegible]

[illegible] nad projektem [illegible] rozumiany [illegible] w domysłach swych jeszcze [illegible] pomocy Polski swych [illegible] nad Bałtykiem [illegible] wprost posądzają rząd angielski o dążenie do wy- [illegible] układów państw nadbałtyckich z Sowietami [illegible] antysowieckiego związku nadbałtyckiego [illegible] swoją [illegible] faktów z polityki angielskiej w Europie Wschodniej [illegible] traktaty lokarneńskie [illegible] [illegible] zarysowanej [illegible] angielska już teraz [illegible]

dąży do zajęcia nad Bałtykiem mocnego , antysowieckiego stanowiska , popierając jednocześnie imperjalistyczne plany Piłsudskiego .-

Prasa moskiewska , snując powyższe domysły , wiebe również pisze o zamierzonej agresji polskiej na Litwę, która z pewnych względów osobno się układa z Sowietami w sprawie podpisania traktatu gawrancyjnego.-

Tak więc , pomimo tego, że układy w sprawie trak tatów gwarancyjnych , z obu stron były oparte na dobrych chęciach , niepodobna dziś nic pewnego orzec co do ich dalszego przebiegu .- Rząd sowiecki zawsze proponował osobne układy z każdem oddzielnem państwem , nawet o ile chodzi o sprawy wspólnego wszystkim państwom nadbałtyckim Jedynie w drodze wyjątku zgodziły się Sowiety na jednoczesne układy z Litwą , Łotwą i Estonją .Stąd należy wnioskować , że Sowiety nie puszczą się na żaden kompromis w sprawie odrzuconej przez się propozycji łotewsko-esto fińskiej . To też, skoro państwa nadbałtyckie beda sie w dalszym ciągu trzymał yswego satnowiska , w takim razie ~~realiza~~ realizacji wzniosłej ideji zostanie według wszelkiego prawdopodobieństwa odłożona na czas nieokreślony.-

" L i e t . Ż i n i o s " o t a k t y c e p r a s y p o l s k i e j ".-

" Lietuva Żinios " Nr. 176 z dn. 4/VIII r.b. Artykuł p.t. " Histerja polska ".- Streszczenie :

Pogłoski o grabieżczych planach Piłsudskiego w stosunku do Litwy wywołały niezwykłe poruszenie w prasie polskiej " Kurjer Poranny " , " Polska Zbrojna"/ zwłaszcza ta ostatnia / w sposób gwałtowny , graniczący z histerją , polemizuje z autorami rozsiewanych wiadomości o " rzekomych"zbrojeniach polskich. Między innemi , atakuje " Polska Zbrojna" ,"Rzeczpospolitę "za zamieszczenie komunikatu o mobilizacji 80.000 strzelców przeciwko Litwie .-

Dziwić się należy , że redaktor organu Polskiego ministerstwa spr. wojsk. ma tak słabą pamięć ! Przecież przed 3-ma tygodniami nikt inny jak tylko " Polska Zbrojna" , pierwsza zaczęła pobrząkiwać szabelką i grozić Litwie. Obecnie zaś , gdy cały świat zainteresował się akcją Polską , " Polska Zbrojna" dąsa się i oskarża inne pisma o czelność zamieszczania bardziej szczegółowych rewelacji o s z a l o n y c h planach Piłsudskiego . Czyżby " Polska Zbrojna" wraz z Piłsudskim uważali , że załatwią się z Litwą"po domowemu ", zaś prasa całego świata będzie mogła pisać o tem wszystkiem już jako o " fakcie dokonanym " ?-

" Lietuva" o p o g ł o s k a c h z b r o j e ń p o l s k i c h ".-

" Lietuva" Nr. 172 z dn. 4/ VIII r.b. Artykuł p.t. " Pogłoski i fakty " - Streszczenie:

Nawet gwałt Żeligowskiego z 1920 r. nie zwrócił zapewnie tyle uwagi na Litwę prasy europejskiej , co ostatnie pogłoski o zamierzonej agresji polskiej . Tym razem stosunkami litewsko - polskiemi zainteresowała się nawet prasa amerykańska . Na nierozstrzygniętą sparwę litewską - wileńską , niemal wszędzie patrzy się dziś , jako na źródło wielkich komplikacji .- Sytuację w Europie Wschodniej porównóje się do przedwojennej sytuacji na Bałkanach . Przyszła wojna światowa ma właśnie wziąć początek z konfliktu polsko - litewskiego .- Charakterystyczne są etapy rozprzestrzeniania

dąży do zajęcia nad Bałtykiem [illegible], antysowieckiego stanowiska, popierając jednocześnie imperjalistyczne plany piłsudczyków.

Prasa moskiewska, snując powyższe domysły, widocznie również pisze to w zamierzonej agresji polskiej na Litwę, która w pewnych względach zbiega się z ukazaniem się z Sowietami w sprawie podpisania traktatu gwarancyjnego.

Tak czy owak, pomimo tego, że układy w sprawie traktatów gwarancyjnych, z obu stron były oparte na dobrych chęciach, nie podobna jednak [illegible] do pomocy, co do ich dalszego przebiegu. Rząd sowiecki zawsze proponował osobne układy z każdym oddzielnem państwem, nawet o ile chodzi o sprawy wspólne wszystkim państwom nadbałtyckim. Jednak [illegible] zgodziły się Sowiety na jednoczesne układy z Litwą, Łotwą i Estonją, stąd należy wnioskować, że Sowiety nie pójdą się na żaden kompromis w sprawie odrębnej [illegible] przeprowadzenia [illegible]. Taktyka tego państwa nadbałtyckie będą się w dalszym ciągu trzymać swego stanowiska, w takim razie [illegible] realizacji [illegible] zostanie według wszelkiego prawdopodobieństwa odłożona na czas nieokreślony.

" L i e t u v o s Ž i n i o s " — t a k t y k a p r a s y p o l s k i e j .

" Lietuvos Žinios " Nr. 175 z dn. 4/VIII r.b. [illegible]

" [illegible] polska [illegible] " — streszczenie :

Pogłoski o grożących planach piłsudczyków stosunku do Litwy wywołały niezwykłe poruszenie w prasie polskiej. "Wieczór Warszawy", "Polska Zbrojna" [illegible] wygłosiły [illegible] w histerycznych tonach [illegible] mi [illegible] wiadomości o "rzekomych" [illegible] Międzynarodowej polityce "Polska Zbrojna" [illegible] mieszczanie koncentracji mobilizacji [illegible] Litwie [illegible]

[illegible] należy, że redakcja [illegible] międzynarodowej wojska, na tak [illegible] 3-ma wypadkami, gdzie tylko "Polska Zbrojna" [illegible] zawsze [illegible] [illegible] gdy cały świat [illegible] się [illegible] gdy się [illegible] inne [illegible] ostatniej [illegible] rewelacji o [illegible] piłsudczyków. [illegible] "Polska Zbrojna" [illegible] mały [illegible] się z Litwą po domowemu [illegible] całego świata [illegible] o tem wszystkiem już [illegible] dokonanym [illegible]

" L i e t u v a " o p o g ł o s k a c h n a p o g r a n i c z u [illegible]

" Lietuva " Nr. 173 z dn. 4/ VIII r.b. [illegible]

" Pogłoski i fakty " — Streszczenie:

Nowy [illegible] [illegible] zapewnia tyle uwagi na Litwę [illegible] [illegible] pogłoski o zamierzonej agresji polskiej. [illegible] stosunki litewsko — polskie [illegible] prasa niemiecka. Za pierwszym razem [illegible] [illegible] dalej [illegible] [illegible] — sytuacja w Europie Wschodniej — [illegible] wojna [illegible] [illegible] litewskiego. — [illegible]

- -

się pogłosek o nowej awanturze Piłsudskiego. Pierwszy sygnał do alarmu podały same pisma polskie. Piłsudski nie zdążył się jeszcze wygodnie usadowić na fotelu dyktatorskim, gdy przychylny Piłsudskiemu odłam prasy polskiej, znając jego polityczne credo, zaczął interpelować zamiary marszałka. Tak naprzykład organ wojskowy " Polska Zbrojna" wszczął przeciwko Litwie całą kompanję.-

Wojowniczy ton prasy polskiej spotkał się z daleko idącemi komentarzami prasy sowieckiej. Podobno nawet C z y c z e r y n zażądał od polskiego ministerstwa spraw zagranicznych wyjaśnienia pogłosek o planach Piłsudskiego. Sowiecki zaś komisarz spraw wojskowych w mowie swej na pogrzebie D z i e r ż y ń s k i e g o publicznie zaznaczył, że armja sowiecka zagrodzi drogę awanturom polskim.

Oświadczenie powyższe najwięcej bodaj wpłynęło na ostudzenie w Polsce zapału wojennego.

Prasa warszawska zmieniła nagle kurs. -

Ta sama " Polska Zbrojna ", która przed miesiącem jeszcze wzywała prawdziwych patrjotów polskich do wysiłków nad odzyskaniem granic polskich z 1772 r, obecnie atakuje : " Rzeczpospolitę" za opublikowanie wiadomości o"rzekomej " mobilizacji 80,000 strzelców przeciwko Litwie.-

Obecnie więc " Polska Zbrojna " udaje najlepszego przyjaciela Litwy.-

~~xxxxxxxxx~~ Jednocześnie pp. Z a l e s k i i B a r t e l uznali za stosowne dementować w Sejmie pogłoski o zbrojeniach polskich.- Sam Piłsudski również oświadczył, że nie żywi żadnych w o j o w n i c z y c h z a m i a r ó w, czego oznaką ma być przewidywane wstrzymanie produkcji materjałów wojennych.-

Na tem się zapewnie zakończy drugi etap brząkania szabelką.-

Trudno dziś orzec, czy dalsze etapy nastąpią.-

Należy wszelako sądzić, że dwóch wzmiankowanych etapów wystarczy, ażeby imperjaliści polscy mogli wyciągnąć wniosek, iż kwestja w i l e ń s k a jest ż y w o t n ą w polityce europejskiej i że 1926 rok nie nadaje się do " puczów ".-

L i e t u v a" w o d p o w i e d z i n a a r t y k u ł "R i g a s Z i n a s" w s p r a w i e W i l e ń s k i e j.-

"Lietuva" Nr. 170 z 2/VIII r.b. Artykuł p.t. "Czy aby polityczny romantyzm litewski ? ".- Streszczenie :

Łotewskie pismo "Rygas Zinas" w Nr. 163 zarzuca Litwie, że jej pretensje do Wilna są romantycznymi snami, nie liczącemi się z warunkami rzeczywistości. Wbrew twierdzeniom powyższym prawa litewskie do Wilna są najzupełniej realne. Nieurodzajna Wileńszczyzna potrzebuje " hinterlandu "/ terytorjum obecnej niepodległej Litwy/. W wyższym jeszcze stopniu potrzebne jest Litwie Wilno/ ze względów ekonomicznych i strategicznych, nie mówiąc już o prawach h i s t r o r y c z n y c h i e t n o g r a f i c z n y c h. Gdzie więc tu romantyzm ? Czy nie należy go tylko szukać w zbyt serdecznej ze strony litewskiej ocenie pokrewieństwa pomiędzy Litwą a Łotwą ?

Dla polityków z " Rygas Zinas " wskazanem byłoby tu romantyzmu poszukać !.-

"Lietuves Žinios " o wpływach polskich nad bałtykiem".-

" Lietu Žinios" Nr. 170 z dn. 28/VII r.b. Artykuł p.t.

" Nasi sąsiedzi nadbałtyccy ".- Streszczenie:

Litwa stała się w ostatnich czasach przedmiotem zainteresowania niemal całej prasy europejskiej . Za polityką litewską śledzą gorliwie sowiety , Niemcy państwa nadbałtyckie a zwłaszcza Polska . Ta ostatnia , jak wiadomo gdzie tylko może , agituje przeciwko Litwie . Specjalną uwagę zwróciła dyplomacja polska na państwa nadbałtyckie , które stara się nastroić na swoją nutę . Przyznać należy , że za wyjątkiem Finlandji , propaganda Polski znajduje nad bałtykiem grunt podatny. Zwłaszcza w Estonji , czego dowodem jest chociażby fakt , że w głowach odpowiedzialnych polityków estońskich zrodzić się mogły przypuszczenia, iż sowiety zaproponowały Litwie gwarancję jej granic , wzamian za co Litwa zachowa neutralność na wypadek możliwego konfliktu sowiecko - estońskiego i sowiecko - łotewskiego , bez wyraźnej prowokacji ze strony Sowietów.-/ ? /

Wyraźna polityka litewska rozchwiała machinacje polskie nad Bałtykiem , pomimo podatnego gruntu , jaki się tam - a zwłaszczą w Estonji , straszonej z jednej strony przez Sowiety z drugiej zaś - głaskanej przez Polskę - wytworzył.-

"Rytas " o niebezpieczeństwie polskiem".-

" Rytas" Nr. 169 z 31/VII rb. Artykuł p.t. " Potrzeba nam człowieka całkowitej pewności ".- Streszczenie :

W ostatnich czasach wzmogła się nagle przy linji demarkacyjnej aktywność regularnych i nieregularnych polskich formacji wojskowych . Nawet urzędówki sowieckie /Izwiestja i Prawda"/ objaw ten zaczęły komentować jako otwarte przygotowania Piłsudskiego do zbrojnej agresji na Litwę.- Niezadługo potem możliwość wojny polsko- litewskiej stała się przedmiotem debatów prasy europejskiej .- Prasa litewska nie mogła rzecz prosta pozostać na te wszystkie odgłosy głuchą. Obowiązkiem jej było zwrócić uwagę społeczeństwa na możliwość niebezpieczeństwa . Rolę tę wziął na siebie w pierwszym rzędzie "Rytas" Natomiast urzędówki "Liet.Žin." i " Lietuva" z dziwnych i tajemniczych zarazem powodów jęły wzywać do "niewyolbrzymiania " niebezpieczeństwa .Co ma znaczyć takie stanowisko prasy urzędowej ? Czyżby ugodowość w stosunku do Polski ? W tym ostatnim wypadku , inspirowane przez prasę polską pogłoski o kompletnej zmianie kursu polityki litewskiej względem problemu wileńskiego miałyby niestety , potwierdzenie .- Społeczeństwo litewskie się nie uspokoi , zanim nie osiągnie pewności ,że Litwie istotnie nie grozi niebezpieczeństwo nagłej agresji polskiej,ani projekty unji polsko litewskiej.-

Łotewska opinja publiczna w zatargu polsko-litewskim o Wilno coraz wyraźniej staje po stronie Polski .-

" Rigas Žinios"Artykuł w sprawie stosunków Polsko-litewskich.

Tego samego dnia, gdy łotewski minister spraw zagranicznych bawił w Kownie w sprawie zacisnienia stosunków litewsko - łotewskich , pismo łotewskie " Rigas Žinias" za -

"Lietuvos Žinios" o wpływach polskich nad Bałtykiem".

"Lietuvos Žinios" Nr. 170 z dn. 28/VII r.b. Artykuł p.t. "Nasi sąsiedzi nadbałtyccy". Streszczenie:

Litwa stała się w ostatnich czasach przedmiotem zainteresowania niemal całej prasy europejskiej. Znając politykę europejską litewska śledzi gorliwie sąsiednie państwa nadbałtyckie a zwłaszcza Polskę, jak wiadomo gdzie tylko może, szkodzi przeciwnikowi. Specjalną uwagę zwróciła dyplomacja polska na państwa nadbałtyckie, które stara się nastroić na swoją modłę. Przyznać należy, że za wyjątkiem Finlandji, propaganda polska znajduje nad Bałtykiem grunt podatny, zwłaszcza w Estonji, czego dowodem jest chociażby fakt, że w [illegible] odpowiedzialnych polityków estońskich zrodzić się mogło przypuszczenie, iż gdyby zaprzeczony Litwie gwarantowanej granicę, wzmianki że Litwa zachowa neutralność na wypadek możliwego konfliktu [illegible] sowiecko-polskiego i sowiecko-łotewskiego, bez [illegible] nej prowokacji ze strony Sowietów.

Ważna polityka litewska rozchwiała machinacje polskie nad Bałtykiem i pomimo podatnego gruntu, jaki [illegible] tam, a zwłaszcza w Estonji, stworzonej z jednej strony przez Sowiety z drugiej zaś - zjednanej przez Polskę - wytworzył.

"Rytas" o niebezpieczeństwie polskiem".

"Rytas" Nr. 169 z 31/VII r.b. Artykuł p.t. "Potrzeba nam całkowitej pewności". Streszczenie:

W ostatnich czasach wzmogła się niezmiernie przy linji demarkacyjnej aktywność regularnych i ochotniczych polskich formacji wojskowych. Nawet urzędówki sowieckie /Izwiestja i Prawda/ zaczęły komentować jako otwarte przygotowania Piłsudskiego do zbrojnej agresji na Litwę. Niedługo potem możliwość wojny polsko-litewskiej stała się przedmiotem debatów prasy europejskiej. Prasa litewska nie mogła rzecz prosta pozostać na te wszystkie [illegible] głucha. Obowiązkiem jej było zwrócić uwagę społeczeństwa na możliwość niebezpieczeństwa. [illegible] w pierwszym rzędzie "Rytas" [illegible] "dziwnych i tajemniczych" [illegible] powodów jęły nazywać do "niewyobrażalnego" [illegible] takie [illegible] prasy [illegible] przepaść do Polski? W tym celu [illegible] prasa polska [illegible] polityki litewskiej [illegible] potwierdzenie [illegible] społeczeństwa polskiego, [illegible] nie ustąpi, zanim nie osiągnie pewności, że Litwie [illegible] niebezpieczeństwo nagłej agresji polskiej [illegible] polsko litewskiej.

Łotewska opinja publiczna w zatargu polsko-litewskim o Wilno coraz wyraźniej staje po stronie Polski.

"Rigas Zinas" Artykuł w sprawie stosunków polsko-litewskich.

Tego samego dnia, gdy łotewski minister spraw zagranicznych bawił w Kownie w sprawie zacieśnienia stosunków litewsko-łotewskich, pismo łotewskie "Rigas Zinas" za-

mieściło znamienny artykuł p.t. Państwa Bałtyckie , Litwa i Polska ".

Pismo na wstępie zaznacza , że urzewistnienie związku państw bałtyckich zostało wstrzymane i obecnie Łotysze nie wiedzą jaki obrać kierunek : mały związek z Litwą , lecz bez Polski,czy też wielki z Polską , a bez Litwy . Łotwa nie zajmując wyraźnego w tej kwestji satnowiska , rozluźniła swe stosunki z Polską , a jednocześnie niepozyskała szczególnej sympatji Litwy. W dalszym ciągu pismo wywodzi, że na przeszkodzie ku zawarciu zwązku z Litwinami znajduje się Wilno, którego rząd litewski nie zrzeka się. " Litwini, pisze autor , dotąd nie zrzekli się pretensji nato miasto , wsród ludności którego przeważają Żydzi i Polacy , w okolicach zaś zamieszkują spolszczeni Żydzi . Niezaprzeczalnie litewskie terytorjum etnograficzne rozpoczyna się w odległości 30 klm.od m. Wilna na wschód i północ. Że granice tego terytorjum w przeszłości sięgały głębiej na wschód , niezego to nie dowodzi . Za czasów Katarzyny II. w okolicach Drysy mieszkali Łotysze , jednak żadnemu naszemu mężowi stanu nie przyjdzie do głowy rościć pretensje do zamieszkałych obecnie przez Białorusinów obszarów. Wilno, stolica państwa litewskiego - nie jest obecnie w litewskim obrębie etnograficznym. Bądź co bądź Litwini za wszelką cenę pragną odzyskać dawną siedzibę Gedymina. Jest to romantyczna pozostałość od czasów odrodzenia narodowego, z czego Litwa tak prędko się nie wyleczy.! " Czyż zaprawdę damy zginąć idei związku państw bałtyckich , o którą tak gorąco zabiegał nieboszczyk Mejerowicz , najlepszy nasz dyplomata i poważny mąż stanu ? "-" Faktycznie rządzi Polską marszałek Piłsudski , stary przyjaciel Łotyszów& w Warszawie w miejsce dotychczasowej orjentacji francuzkiej zaczyna brać górę orjentacja w kierunku Londynu. Ta ostatnia zaś również stanowi credo naszej polityce zagranicznej.To też mamy jeszcze jeden czynnik decydujący , który wiąże nas z Polską.

Próbowano nas straszyć polskim imperjalizmem . Jednak zawdzięczając temu " imperjalizmowi" , mamy z Polską wspólną granicę ,polskie też terytorjum przykrywa południową część Łatgalji i Dynaburg

Wreszcie pismo oświadcza w tonie stanowczym : "Bądźmy chociaż raz szczerzy i przyznajmy , że nasz byt strategiczny ze ~~wzgl~~ względów na niebezpieczeństwo od wschodu jest zupełnie bezpieczny i został osiągnięty tylko dzięki temu, że Polacy mają w swoim ręku Wilno oraz linją kolejową Wilno- Turmonty... W chwili obecnej Wilno znajduje się w mocnym i pewnym posiadaniu , co też uznała i Liga Narodów ".

W końcu dziennik podkreślając , iż polityka łotewska winna iść w ślady Mejerowicza czyni pod adresem Litwy następujący uwagi: "Dla Litwy drzwi do ogólnej rodziny państw bałtyckich zawsze pozostaną otwarte. Lecz przedtem powinna ona wyrzec się romantycznych snów o wiekiej przeszłości , która nigdy już nie wróci.Wolna i niepodległa Litwa jest też taką koniecznością , jak Estonja , ale tylko w etnograficznych granicach narodu litewskiego. Istnienie takiej Litwy jest taką samą historją życia, jak ta strategiczna gwarancja , jaką daje okręg wileński z polską załogą. Jakieś wieksze zmiany w tem mogą tylko zmącić ustabilizowaną już równowagę w zachodniej Europie".-

" Liet" Žin" , przytaczając powyższe ustępy łotewskiego dziennika ,dodają od siebie : ... Niewiadomo, w jakim stopniu powyższe poglądy dziennika odpowiadają stanowisku społeczeństwa i rządu litewskiego jednak w zupełności są one zgodne z temi myślami , do jakich stale przyzwyczailiśmy się ze strony naszego południowego sąsiada. Przyzwyczajeni do bezwstydnego cynizmu pism polskich , postaramy się przyzwyczaić i do ~~łotewskich~~ łotewskich.

Jednak możemy już teraz uspokoić swych sąsiadów - dzien ~~nikarzy~~xxxxx nikarzy , że co się tyczy nas L i t w y i otwar -

---

tych drwi do związku państw bałtyckich, " mogą oni być spokojni. - Litwa gwałtem tam nie pcha się. Litwa nietylko Wilna, które polityjący błazen z "R.Z." przyrównuje do okolic Drysy, lecz i tych samych Turmont nie wyrzeknie się, by tylko trafić w ten sposób do związku państw bałtyckich. Jeśli dyplomaci łotewscy również wierzą w mocne ręce, w których się znajduje Wilno i kolej Wilno - Turmanty i utworzą związek z Polakami, bynajmniej nie będziemy ich przed tem powstrzymywali, zwłaszcza że tymczasem nie potrzebują oni dla tego geszeftu wyrzekać się Rygi.-

"Lietuva" o stosunku Polski do państw nadbałtyckich.-

"Lietuva" Nr. 166 z dn. 28/VII r.b. Artykuł pod tytułem "Litwa, państwa nadbałtyckie i Polska"- Streszczenie:

Stosunki w Europie Wschodniej są w ostatnich czasach najrozmaiciej przez prasę zachodnią - europejską komentowane.- Należy więc w tej sprawie dać krótki przegląd polityczny.-

Kamieniem węgielnym stosunków Polski z państwami nadbałtyckiemi jest koncepcja, że jedynie bliższa współpraca tych ostatnich z Polską warunkuje ~~sią~~ utrzymanie niepodległości państw nadbałtyckich / niebezpieczeństwo ze strony sowieckiej/. Jednakże rzut oka na geograficzną sytuację zainteresowanych w tej sprawie państw budzi duże wątpliwości co do celowości i skuteczności polskiej ewentualnej pomocy wojskowej. Dla Polski natomiast orjentacja ku państwom nadbałtyckim jest ze ~~względu~~ wszech miar korzystna. Pod względem militarnym bowiem zabezpiecza Polska swą granicę północną przed niespodziewanym napadem. Pod względem ekonomicznym zaś, wzmacniając się nad Bałtykiem, Polska nie tylko zdobywa nowe rynki dla swego przemysłu lecz może nawet za pośrednictwem portów nadbałtyckich kontrolować i do pewnego stopnia dzierżyć w swych rękach handel Sowietów z Europą Zachodnią. Z drugiej znów strony poparcie państw nadbałtyckich ma dla Polski doniosłe znaczenie, jeżeli chodzi o posunięcia dyplomatyczne na forum międzynarodowem w Genewie. Polska dążąc do hegemonji nad Bałtykiem, może więc dużo zyskać bez żadnego ~~niemal~~ ryzyka.-

Na stosunki Polski z państwami nadbałtyckimi wywiera jeszcze wpływ stanowisko Litwy. Litwa ani razu jeszcze nie wzięła udziału w konferencjach państw nadbałtyckich. Stąd próbowała zagranica wyciągnąć fałszywy zresztą wniosek, że Litwa uchyla się od współpracy z innemi państwami nadbałtyckiemi. Litwa unika jedynie stosunków z Polską zanim ta ostatnia nie zwróci zagrabionego Wilna. Stanowisko Litwy jest jedynem, godnem narodu o wielowiekowej tradycji państwowej. Litwa jest niezbędnym członkiem i niezastąpionym wszelkiego związku nadbałtyckiego, z drugiej zaś strony Litwa nie da się skłonić do żadnego związku, gdzie będzie wchodziła Polska.- Państwa nadbałtyckie tak długo będą przypominały "kocioł bałkański" dopóki uprawniony przez Polskę bandytyzm polityczny będzie wywierał swój ujemny wpływ nad Bałtykiem.-

Państwa nadbałtyckie winne dojść do wzajemnego porozumienia bez obcego udziału.-

Prasa litewska o współpracy państw nadbałtyckich w związku z wizytą Ulmanisa.-

"Rytas" Nr. 167 z dn. 29/VII r.b. Artykuł p.t.

tych drwali ; do związku państw bałtyckich , " można być spokojnym " – Litwa bowiem nie pójdzie [illegible]. Litwa nie wyrzeknie się Wilna, które [illegible] z "R.K." przyrównuje do okolic [illegible] tych samych [illegible] się wyrzeknie się, by tylko trafić w ten sposób do związku państw bałtyckich [illegible] Łotewscy również wierzą, że można [illegible] Wilno i [illegible] Polakami, [illegible] przed tem bowiem przywykli, zwłaszcza [illegible] dla tego gestu wyrzekać się Rygi.

"Lietuva" o stosunku Polski do państw nadbałtyckich.

"Lietuva" Nr. 166 z dn. 28/VII r.b. artykuł pod tytułem " Litwa, państwa nadbałtyckie i Polska". Streszczenie :

Stosunki w Europie Wschodniej są w ostatnich czasach najrozmaiciej przez prasę zachodnio-europejską komentowane. Należy więc w tej sprawie dać krótki przegląd polityczny.

Kamieniem węgielnym stosunków Polski z państwami nadbałtyckimi jest koncepcja, że jedynie ścisła współpraca tych ostatnich z Polską warunkuje ich utrzymanie niepodległości /państw nadbałtyckich./ niebezpieczeństwo, że [illegible] sowiecki/. Jednakże rzut oka na rzeczywistą sytuację [illegible] w tej sprawie państw budzi duże wątpliwości co do całości i skuteczności polskiej ewentualnej pomocy wojskowej. Dla Polski natomiast orjentacja ku państwom nadbałtyckim jest ze względu [illegible] wszech miar korzystna. Pod względem [illegible] Polska swą granicę [illegible] przed niespodziewanym napadem. Pod względem ekonomicznym, wznosząc się nad Bałtykiem Polska nie tylko zdobywa nowe rynki dla swego przemysłu lecz może uzyskać pośrednictwem portów nadbałtyckich kontrolę [illegible] stopnia dzierżyć w swych rękach handel Sowietów z Europą Zachodnią. Z drugiej strony [illegible] państwa nadbałtyckie ma dla Polski [illegible] doniosłe znaczenie, jeżeli chodzi o poparcie dyplomatyczne na arenie międzynarodowej w Genewie. Polska dąży do hegemonji nad Bałtykiem, może więc dużo zyskać [illegible] nego niemal ryzyka.

Na stosunki Polski z państwami nadbałtyckimi wywiera jeszcze wpływ stanowisko Litwy. Litwa ani razu jeszcze nie wzięła udziału w konferencjach państw nadbałtyckich. Stąd próbowała zagranica wyciągnąć fałszywy wniosek, że Litwa uchyla się od współpracy z innemi państwami nadbałtyckiemi. Litwa unika jedynie stosunków z Polską, zanim ta ostatnia nie zwróci zagrabionego Wilna. Stanowisko Litwy jest [illegible] nem narodu o wielowiekowej tradycji państwowej. Litwa jest niezbędnym [illegible] związku nadbałtyckiego, z drugiej zaś strony Litwa nie da się skłonić do żadnego związku, gdzie będzie [illegible] Polska [illegible] państwa nadbałtyckie tak długo będą przy Polsce [illegible] dopóki [illegible] uprawniony przez [illegible] polityczny będzie wywierał swój [illegible] jemny wpływ na nadbałtyckie.

Państwa nadbałtyckie winne dojść do wzajemnego porozumienia bez obcego udziału.

Prasa litewska o współpracy państw nadbałtyckich w związku z wizytą Ulmanisa.

"Rytas" Nr. 167 z dn. 29/VII r.b. artykuł p.t.

" U l m a n i s w k o w n i e ".- Streszczenie:

Potrzebę stosunków litewsko - łotewskich najszerzej bodaj ujmował w swoim czasie dr. J. S z l u p a s pierwszy poseł litewski w Rydze.- Proponował on stworzenie jednego państwa litewsko - łotewskiego. Koncepcja ta jednak była romantyczną n nie opierała się na polityce realnej , to też nie spotkała się z szerszem uznaniem ani na Litwie ani na Łotwie.-

Bardziej realne były wysiłki b. ministra litewskiego spr. zagr. d-ra P u r y c k i s a , zmierzające ku stworzeniu nad Bałtykiem entente cordiale.- Polska jednak plan ten zdołała unicestwić i tak dalece wdiągnąć Łotwę i Estońję w orbitę swych zamierzeń,że nawet dziś niepodobna z całą pewnością orzec jaka jest polityka Łotwy chociażby np. wstosunku do Wilna.-

Już od 3 -ch lat bodaj punktem ciężkości w stosunkach litewsko - łotewskich jest nie polityka , a tylko sprawy ekonomiczne.- Łotwa pragnęłaby uczynić z Litwy rynek zbytu dla swych wyrobów przemosłowych , a jednocześnie skierować litewski - handel zagraniczny na porty łotewskie.- Dążenia te są sprzeczne z ideą niezależności ekonomicznej Litwy , zwłaszcza wobec odzyskania Kłajpedy. Z drugiej zaś strony trudno jest znaleść odpowiednią konpensatę za tak wielkie ustępstwa litewskie. To też realizacja unji ekonomicznej ,podpisanej w swoim czasie przez Łotwę i Estońję a do której Łotwa proponowała Litwie przystąpić , spotkała się ze sprzeciwem Litwy . Praktyka okazała później , iż sprzeciw litewski miał rację bytu , gdyż właśnie w ostatnich dniach unja ekonomiczna pomiędzy Łotwą a Estonją została zlikwidowaną .-

Zamiast proponowanej ze strony Łotwy , zwłaszcza za czasów urzędowania b. ministra łotewskiego finasów R. K a l n i n g s a , unji ekonomicznej / droga dedukcyjna w rozwoju stosunków handlowych /, Litwa wysunęła koncepcję współpracy ekonomicznej przez obustronne ułożenie spisów towarów na zasadach wzajemności / droga indukcyjna /. W powyższem stadjum znalazł nowy sejm litewski stosunki z Łotwą.-

Niewiadomo w jakim kierunku pchnie je nowy rząd jak również niwwiadomo , w jakim celu przybył do Kowna U l m a n i s .- Domyślać się jedynie należy , że wizyta premjera łotewskiego wywołana została sprawami o p i e r w s z o r z ę d n e j doniosłości.-

" Liet. Žinios". Nr. 171 z dn. 29/VII r.b. Artykuł p.t.:

" Litwa a Łotwa ". Streszczenie:

Wizytę łotewskiego ministra Spraw Zagranicznych U l m a n i s a w Kownie należy uważać za doniosły wypadek w życiu państw nadbałtyckich , które stoją dziś ponownie w obliczu ważnych zadań. Solidarnie rozpoczęte przez wszystkie państwa nadbałtyckie układy z Sowietami w sprawie traktatu gwarancyjnego są jednym z poważniejszych kroków.-

Współpracy państw nadbałtyckich wymagają ich wspólne interesy gospodarcze , kulturalne, i polityczne . Wyraźne pod względem oświadczenia p. Ulmanisa przedstawicielom prasy rozsiewają wszelkie wątpliwości co do możliwych trudności i pozwalają obtymistycznie spoglądać w przyszłość.-

Intrygi i kłamstwa polskie , zmierzające do rozchwiania sojuszu litewsko- łotewskiego zostały unicestwione . Koncepcję , że zawiązkiem szerszego związku nadbałtyckiego / Finlandja, Estońja, Łotwa i Litwa / ma być sojusz litewsko - łotewski , należy jedynie z u z n a n i e m powitać.-

" Lietuva" Nr. 167 z dn. 29/Vll r.b, Artykuł p.t, " Po wizycie p. Ulmanisa ".- Streszczenie:

Koncepcja zbliżenia państw nadbałtyckich spotyka się z jednomyślną aprobatą społeczeństwa litewskiego. Nowy rząd Sleżewicziusa , stawiąc sobie za zadanie realizację tej koncepcji w jaknajszerszym zakresie , jest wyrazicielem woli narodu litewskiego . Zamierzenia litewskie spotykają się z przychlnem uznaniem na Litwie , Wizytę łotewskiego ministra spr. zagr. Ulmanisa w Kownie należy uznać za jeden z najwymowniejszych dowodów tego uznania . Zbliżenie pomiędzy obu bratniemi narodami dokonuje się na drodze współpracy politycznej , ekonomicznej i kulturalnej , Niestety , nierozstrzygnięty dotychczas problem wileński wielce utrudniał polityczne zbliżenie litewsko - łotewskie .- W ostatnich jednak czasach stronnicy zbliżenia państw nadbałtyckich dochodzą do wniosku , że państwa nadbałtyckie winne zająć wyraźne w sporze polsko - litewskim stanowisko . Można też oczekiwać , że Łotwa zajmie pod tym względem stanowisko, identyczne z litewskiem. Narazie zaś punkt ciężkości w stosunkach państw nadbałtyckich spoczywą w płaszczyźnie interesów ekonomicznych , Rozwój stosunków ekonomicznych przy obecnej konjunkturze politycznej jest bodaj najlepszą drogą do politycznego zbliżenia państw nadbałtyckich.-

Należy więc z uznaniem powitać wizytę p. Ulmanisa w Kownie , jako mającą na celu wyjaśnienie różnych , związanych z podpisaniem traktatu handlowego kwestji.

W historji zbliżenia państw nadbałtyckich została wpisana nowa , piękna karta.-

L i t w a i A m e r y k a .-

W y w i a d y z k o n s u ł e m l i t e w s k i m i j e g o s e k r e t a r z e m w A m e r y c e .-

" Lietuva" Nr. 163 z dn. 24/Vll r.b. "Wywiad z konsulem litewskim w New-Yorku p. Bielskimem . Streszczenie:

Pierwsze próby handlu między Litwą a Ameryką były niepomyslne . Przy czyną tego był głównie spadek waluty na Litwie / ost - marka i auksinas /. Niezadługo jednak potem stosunki handlowe między obu krajami znów się ożywiły . Litwa eksportuje do St. Zjed. Am. Półn. wyroby z bursztynu , zapałki, szczecinę, słodycze, grzyby, olej lniany, wyprawne skóry , szmaty i td. Importuje natomiast stamtąd auta , maszyny rolnicze i ich części , traktory i t p .-

Dla rozwoju handlu z Ameryką niezbędnem jest, ażeby eksporterzy litewscy porzucili marzenia o szybkim zbogaceniu się i całkowicie zajęli się zapewnieniem stałego rynku zbytu dla wyrobów litewskich .- Da się to osiągnąć jedynie przez szybkie i sumienne wykonywanie zamówień amerykanskich . Pozatem należałoby zwiększyć etaty dwóch konsulów litewskich w Ameryce / New- York i Chicago/. Amerykanskie sfery finansowe są dla Litwy dosyć przychylnie usposobione , o czem świadczy gotowość ich do udzielenia pożyczek na przystępnych warunkach .-

Większość Litwinów amerykańskich stanowią zwykli robociarze , których sytuacja jest nie do pozazdroszczenia ze względu na ciężkie warunki pracy . W ostatnich czasach jęli Litwini amerykańscy organizować się w kluby polityczne Większość Litwinów am. zamieszkuje Amerykę już od kilkudziesięciu bodaj lat , nie należy się więc dziwić , że proces wynaradawiania się posuwa się wśród nich stosunkowo szybko.-

---

Wywiad z sekretarzem litewskiego poselstwa w Waszyngtonie.-

" Lietuv. Zinios " Nr. 170 z dn. 28/VII r.b. Wywiad Elty z sekretarzem poselstwa litewskiego w Waszyngtonie Rabinowiczem . Streszczenie :

Zgodnie z amerykańską ustawą emigracyjną , z Litwy mogą emigrować rocznie do Ameryki 344 osoby. W związku z tem , należałoby emigrację litewską do U.S.A. zorganizować tak , aby mogły emigrować przedstawiciele inteligencji litewskiej , na których Lithuangji amerykańskiej zbywa . Litwinom amerykańskim grozi nawet zanik intelektualno - narodowy , z powodu braku dopływu sił rodzinnych .- Byłoby również pożądanem , aby Amerykę odwiedzali jaknajczęściej artysci, literaci, i działacze społeczni z Litwy . Wzmocniłoby to kontakt emigracji z Ojczyzną .-

Społeczeństwo i prasa amerykańskie przychylnie są względem Litwy ustosunkowane. Litwa jest jednakże mało znana . Należałoby przeto zorganizować należyte informowanie Amerykanów o Litwie , a to głównie ze względu na możliwości finansowe / pożyczka/.-

B. Premjer litewski Bistras o stosunkach Litwy z Watykanem .-

" Rytas" Nr. 171 z dn. 3/ VIII r.b. Artykuł p.t. " Litwa _ Watykan ". Streszczenie:

Twierdzenia " Lietuvy" z dn. 17/VII r.b. w art. p.t. " Z pustego się nie naleje ", że za rządów chadeckich stosunki Litwy z Watykanem utknęły na martwym punkcie są bezpodstawne . Jeszcze przed wyborami odbyło się u prezydenta republiki specjalne posiedzenie gabinetu ministrów przyczem uchwalono stosunki z Watykanem wzmocnić z pewnemi zastrzeżeniami . Na podstawie tej uchwały poczyniłem , jako p.o. ministra spr. zagr. odpowiednie kroki na piśmie , za pośrednictwem arc. Matulewicziusa. Watykan niezadługo potem zakomunikował , że uważa warunki litewskie za możliwe do przyjęcia . Watykan zgodził się nato, ażeby p. Klimas reprezentował Litwę przy Stolicy Apostolskiej . Jednocześnie Watykan zaproponował nominację nunc. Schlopp,a / dotychczasowego przedstawiciela swego w Haadze/ na stanowisko posła w Kownie . Wymiana not między Litwą a Watykanem nieco się zaciągnęła , w Litwie nastały nowe rządy. Temniemniej , wystarcza obecnie zgłosić placet na nominację nunc. Schlopp,a i wręczyć listy uwierzytelniające p. Klimasowi , a stosunki Litwy z Watykanem zostaną w całej pełni wznowione. Stanu takiego niepodobna nazywać " miejscem " jak to czyni "Lietuva" . Nowy rząd litewski zajmuje jednak względem wzmocnienia stosunków z Watykanem stanowisko negatywne i nie chce wszczętych przez b. rząd doprowadzić do końca.-

Wywody " Lietuvy" o rzekomej obrazie suwerenności państwa litewskiego również są niesłuszne. Wewnętrzna reorganizacja kościoła na Litwie odbyła się zgodnie z konstytucją państwową.-

B. rząd uczynił wszystko , co uczynić zdążył , ażeby , nie poniżając autoretetu państwa wznowić normalne stosunki z Watykanem . To też urzędówki nie powinnyby obecnie przekręcać faktów , co może jedynie przynieść szkodę państwu .-

Uwaga: "miejscem pustym"

II. ŻYCIE GOSPODARCZE.

a/ stosunki zagraniczne.-

H a n d e l z a g r a n i c z n y L i t w y .-

" Dzień Kowieński" Nr. 165. Ciąg dalszy artykułu T. Nagurskiego p.t. " Handel zagraniczny" / patrz Nr. 37 Biuletynu/.-

Ogólna cyfra litewskiego importu w pierwszym trimestrze 1926 r. wyniosła 49,4 miljon.lt. i podzieliła się jak następuje:

I.	Zwierzęta żywe	0 02 milj.lt.
II.	Produkty żywność.	II 30 " "
III.	Surowce i produkty wpół obrobione	II 65 " "
IV.	Fabrykaty	23 65 " "
V.	Złoto i srebro	2 82 " "

W stosunku procentowym do całości importu za badany okres wspomniane grupy stanowią kolejno : 0,04%, 22,86% : 23,56%: 47,84%: 5,70%: W grupie zwierząd żywych cyfra importu była nieznanana. Przywieziono 72 bydła wszelkiego rodzaju, wyłącznie z Niemiec i Łotwy .-

W grupie produktów żywnościowych uderzą przedewszystkiem fakt , że import ogólny przewyższa eksport o przeszło 3 milj. lt. Dowodzi to bowiem, jak jednostronnym i ograniczonymm jest żywnościowy rynek litewski i jak poważnie jest on uzależniony od zagranicy.-

Na pierwszem miejscu importu stoi cukier w ilości około 5300 tonn, kosztujących 4,60 milj. lt. Drugie miejsce zajmują śledzie w ilości 4,076 tonn i wartości 2,45ml. lt. Ta pozycja importu wykazuje , że rybołówstwo litewskie i kłajpedzkie jest rozwinięte niedostatecznie. Dalej idą kolejno: sól w ilości 7,157 tonn o wartości 0,64 ml. lt. oleje roślinne - 224 t. o 0,57 ml.lt. owoce suszone -232 tn. i 0,39 ml.lt.: ryż- 392 t. i 0,32 ml.lt. margaryna 96 t. i 0,26 ml.lt. herbata - 26 t. i 0,21 ml.lt.: kawa - 74 t. i 0,20 ml.lt. i t d . Wśród ostatnio wyliczonych towarów importowanych bodaj ,że tylko owoce suszone stanowią przedmiot zbytkowny. Wszystkie inne produkty są artykułami pierwszej potrzeby.-

Z pośród dostawców żywności dla Litwy najznaczniejszym jest Czechosłowacja .Osładzą ona żywot obywateli Republiki ni mniej ni więcej tylko 3,780 t. cukru, każąc jednocześnie płacić sobie aż 3,44 ml. lt. za dostarczany specjał.-

Na tem jednak ogranicza się żywicielska rola Nadwełtawskiej Republiki. Inne produkty są przewożone w pierwszej linji przez najserdeczniejszego z sąsiadów litewskich - Niemcy, które ze znaną tego narodu wspaniałomyślnością dostarczają przedewszystkiem potężną -przeszło 6,000 t. ilość soli, za co skromnie pobierają 0,50 ml. lt.By jednak nie było powiedziane , że Germanowie samą tylko solą karmią Litwinów , dostarczają równocześnie 543 t. cukru o wartości 0,96 ml. lt.: 106 t. spirytusu o wartości 0,26 ml.lt., dalej margarynę, oleje roślinne , trochę śledzi, ryżu i innych " made in Germany" artykułów.

Anglja zajmuje 3 miejsce pośród dostawców żywnościowych Litwy z 2,411 t. śledzi o wartości 2,11 ml.lt.- Innych produktów przywożą Angliśy znikome ilości.-

Czwarte miejsce wsród żywicieli Litwy zajmuje bezosobowa i zagadkowa rubryka "Inne kraje", co ze względu na znaczny tonaż /2,450 t/ i wysoką wartość /1,96 ml.lt/ importu nasuwa autorowi przypuszczenia, że jakieś specjalne powody nakazały litewskiemu Urzędowi Statystycznemu ukrywać godność jednego ze znaczniejszych dostawców.

Autor uwzględnia w tem miejscu całą drażliwość sytuacji, gdy nie można się przyznać, że z kraju, z którym się pozostaje w stanie ~~garzazjxwujnyx~~ gorejącej wojny, sprowadza się cukier i suszone owoce i dyskretnie przechodzi do porządku dziennego nad kłopotliwem zagadnieniem.-

Grupa surowców i półfarykatów stanowi przeważnie eksportową grupę litewską. Import jest znacznie mniejszy od eksportu. Importuje się przedewszystkiem węgiel kamienny, koks i brykiety w ilości 60 750 t.o wartości 3,60 milj. lit. Jest to produkt, którego import powinien wzrosnąć w celu zastąpienia drzewa opałowego w przemyśle i komunikacjach. Drugą pozycją importową stanowią "inne produkty - niewyszczególnione" - w ilości : 8 718 t. o wartości 3,06 ml. lt. W tym wypadku umieszczenie tak znacznej ilości produktów w rubryce ogólnej jest spowodowane nie względami politycznemi, lecz chyba pospolitem nierobstwem Urzędu Statystycznego. Należy nadmienić, że podobne prowadzenie i grupowanie zestawień powoduje zaciemnienie stanu rzeczy.-

Trzeciem miejscem wśród produktów importowanych w grupie rozpatrywanej nafta i przedfory naftowe oraz oleje mineralne zajmują w ilości 5 828 t. o wartości 1 45 milj. lt. Jest to produkt również szeroko jak węgiel zużywany przez przemysł i komunikacje i zdradzający tendencje zwyżkowe przy imporcie. Dalej idą : superfosfaty, coraz szerzej stosowane w rolnictwie, w ilości 6,902 t. o wartości 1.05 milj.lt.: żelazo i stal - 1 862 t.o 0.81 milj.lt.: tytoń 163 t.o 0,52 m.lt.: różne nasiona 112 t. o 0,28 m.lt. ~~różnexnaskaza~~cement - 2.050 t. o 022 m.lt.:drzewo surowe /?/ -1850 t. o 0,21 m.lt.-

Wśród wymienionych produktów znamienną jest pozycja importowanego drzewa surowego. Jest to dowodem, jak dalece rujnującą była dotychczasowa leśna gospodarka rządu.-

Najpoważniejszym dostawcą surowców są Niemcy, przywożące 3/5 węgla, koksu i brykietów, połowę "innych produktów niewyszczególnionych", połowę żelaza i stali, 1/3 część superfosfatów, przeszło połowę nasion, 3/4 drzewa surowego i t p. Drugie miejsce zajmują tajemnicze inne kraje", przywożące znaczne ilości : węgla, bafty, i przedforów naftowych oraz olejów mineralnych.-

Należy zaznaczyć, że statystyka eksportowa Polski notuje znaczne cyfry wywozowego węgla i nafty do krajów leżących nad Bałtykiem wogóle, zaś do Litwy w szczególności.-

Trzecie miejsce w imporcie surowców i półfabrykatów zajmuje Holandja, dostarczająca Litwie superfosfatów, tytoniu i nieco węgla kamiennego.- Dalej idą: Anglja / węgiel/ i Stany Zjednoczone Ameryki / "Inne towary, niewyszczególnione", nafta i przetwory : tytoń/.-

Najznaczniejszą grupę importową litewską stanowią fabrykaty. Jak wspomnieliśmy wyżej, stanowią te produkty prawie połowę ogólnego importu litewskiego za badany okres. Pierwsze miejsce wśród rubryk wyszczególnienia zajmują, niestety, "Inne produkty, niewyszczególnione" w ilości 1.678 t. o wart.4.56 ml.lt. Ta okoliczność powoduje postawienie znaku zapytania nad prawie 1/5 częścią całego importu fabrykatów w Litwie w ciągu 1-go trim. 1925 r. Drugą pozycja importową stanowią tkaniny bawełniane w ilości 262 t. o 4,04 mlj.lt. Trzecie miejsce należy do tkanin wełnianych o ilości 49 t. o 1.88 m.lt. Dalej idą: papier i wyroby papierowe w ilości 960 t o 1,34 m.lt. maszyny do szycia 120 t.-~~kkk~~ 1,18 m.lt.:maszyny rolnicze -202 t. -1,00 m.lt.:nici bawełniane -107 t-0,96 mlj.lt. różne maszyny -233 t.-0.96 m.lt.:galanterja -22 t. o 0,77 m.lt. różne instrumenty i aparaty - 28 t. 0,59 m.lt.:skóry wykończone i wyroby skórzane -20 t.o 0,55 m.lt. wyroby stalowe -189 t.-0,48 m.lt.: obuwie skórzane 12 t. o 0,45 m.lt.:wyroby żelazne i blaszane 232 t. i 0,36 m.lt. chemikalja 44 t. o 0,33 m.lt.: bielizna i ubranie 3 t.o 0,29 m.lt.: automobile i rowery 28 t. -0,28 m.lt.: wyroby z żelaza surowego 233 t - 0,27 m.lt.: tkaniny

... autor uwzględnia w tem miejscu całą drażliwość sytuacji, gdy nie można się przyznać, że z kraju, z któ-rym się pozostaje w stanie [illegible] gorejącej wojny, sprowadza się cukier i suszone owoce i dyskretnie przechodzi do porządku dziennego nad kłopotliwem zagadnie-niem. -

Ogólna grupa surowców [illegible] stanowi przeważnie [illegible] od eksportu. [illegible] import [illegible] mniej-szej od zamiany [illegible] koksu [illegible] w ilości [illegible] mil. lit. [illegible] wartości 3,60 mil. lit. Jest to produkt, którego import powinien wzrosnąć w celu zastąpienia drzewa opałowe-go w przemyśle i komunikacjach. Drugą pozycję importową stanowiły inne produkty - niewyszczególnione - w ilości : 8 778 t. o wartości 3,06 mil. lt. W tym wypadku umiesz-czenie tak znacznej ilości produktów w rubryce ogólnej jest spowodowane nie względami politycznemi, lecz chyba niedbalstwem urzędników Urzędu Statystycznego. Należy nadmienić, że podobne prowadzenie i grupowanie zestawień powoduje zaciemnienie stanu rzeczy.

Pierwsze miejsce wśród przedmiotów importowanych w grupie rozpatrywanej zajęły środki [illegible] naftowe oraz o-leje mineralne, które zajmują wyraźnie szerokie [illegible] [illegible] produkty [illegible] [illegible] przy [illegible] komunikacji [illegible] . Dalej idą superfosfaty [illegible] w rolnictwie, w ilości [illegible] żelazo i stal - 1 882 t. o [illegible] różne nawozy [illegible] 112 [illegible] cement - 2.050 t. o 0.22 m.lt., drzewo surowe [illegible] 1650 t. [illegible] 27 m.lt. -

Wśród wymienionych produktów znamienne jest miejsce importowanego drzewa surowego, jest to dowodem, jak da-leco rujnująca była dotychczasowa leśna gospodarka rzą-du. -

Najpoważniejszym dostawcą surowców są Niemcy, przy-wożące 3/5 węgla, koksu i brykietów, [illegible] innych pro-duktów niewyszczególnionych, połowę żelaza i stali, 1/3 część superfosfatów i przeszło połowę nafty, 3/4 drzewa surowego, i przywożące [illegible] tajemniczych [illegible] produktów naftowych [illegible] przedewszystkiem [illegible] olejów mineralnych. Notuje [illegible] Polska [illegible] wywozowego węgla i nafty do krajów [illegible] nad Bałtykiem węgle, zaś do Litwy w szczegól-ności [illegible]

Pierwsze miejsce w imporcie surowców i półfabrykatów zajmuje Holandja dostarczająca Litwie superfosfatów, [illegible] węgla kamiennego - dalej idą: Anglja / węgiel / i Stany Zjednoczone / nafta /. Inne towary nie wyszczególnione [illegible]

Wśród fabrykatów [illegible] importowe Litwa stano-wiły prawie połowę ogólnego importu litewskiego za ba-dany okres. Pierwsze miejsce wśród rubryk wyszczególnio-nych zajmują [illegible] inne produkty, niewyszczególnione w ilości 1.558 t. o wart. 4,56 mil. lt. [illegible] okoliczność powo-duje zaciemnienie [illegible] nad prawie 1/5 części całego importu fabrykatów [illegible] 1928 r. Drugą pozycję [illegible] tkaniny ba-wełniane w ilości 362 t. [illegible] miejsce [illegible] do tkanin wełnianych [illegible] 4,04 [illegible] papier i wyroby papierowe w ilości [illegible] 1,88 m. lt. [illegible] maszyny rolnicze - 208 t. [illegible] różne maszyny [illegible] 1500 [illegible] 233 t. - 0,56 m.lt. [illegible] 0,77 [illegible] instrumenty i aparaty [illegible] elektrotechniczne [illegible] wyroby skórzane [illegible] 0,48 m.lt. [illegible] żelazne i blaszane [illegible] 0,45 [illegible] chemikalja [illegible] 0,33 m.lt. [illegible] 0,29 m.lt. [illegible] rowery 28 t. [illegible] z żelaza surowego 233 t. - 0,77 m.lt. [illegible]

jedwabne - 1,2 t. o wartoś. 0,26 m.lt.: instrumentymuzycz ne 17 t. o 0,24 m.lt.: drut i wyroby 108 t. o 0,23 m.lt. medykamenty 7,7 t. o 0,23 m.lt. : wyroby szklanne 113 t. o 0,22 m.lt.: farby 44 t. o 0,20 m.lt. i inne.-

Jak widać z powyższego wyliczenia Litwa przywozi wszystkie rodzaje i gatunki fabrykatów , ilości są proporcjonalnie nieduże i należy przewidywać zwiększenie się importu.-

Wśród krajów importujących fabrykaty , panujące prawie niepodzielne miejsce zajmują Niemcy , dostarczającą Litwie 2/3 ogólnego litewskiego importu.fabrykatów . Przywożą one wszystkie bez wyjątku wymienione wyżej fabrykaty i zawsze w stosunku do 50% do 75% ogólnej ilości importu danego towaru .- Dzięki temu są najważniejszym dostawcą Litwy w jej ogólnym imporcie za pierwszy trimestr 1926 r.-

Pośród innych dostawców fabrykatów należy wymienić następujące kraje : Stany Zjednoczone Ameryki /maszyny do szycia /, Szwecję / maszyny rolnicze i maszyny różne /, Anglję / tkaniny i nici bawełniane oraz wełniane/, Łotwę / nici bawełniane i różne produkty/, Czechosłowację / tkaniny bawełniane, obuwie i różne produkty/, dalej Estonję / tkaniny bawełniane/, Inne kraje"/ tkaniny bawełniane łódzkie /, Francję i t d .-

Ostatnia grupa przywozowa - złoto i srebro - jest siłą rzeczy nieznaczna.

Głównym i prawie wyłącznym dostawcą jest Anglja.

H a n d e l z a g r a n i c z n y L i t w y z a I-szy k w a r t a ł r . b .-

"Liet.Ukis" Nr.5 /44 / tom IV za maj r.b.Streszczenie:

W ciągu I-go kwartału r.b. eksport litewski wyniósł 70,4 mlj.lt. zaś import - 49,4 mlj. lt. Saldo w aktywach wyniosło więc 21,0 lit.-

Tabelka porównawcza eksportu za I-szy kwartał r.ub. i r.b. przedstawia się jak następuje:

n a z w a :	1925 r. /I-III m./	1926 r. /I.III.m/
1. Konie / w sztuk./	9041	2341
2. bydło rogato "	2241	1141
3. Wołowina / ton./	1113	169
4. Owies	2034	212
5. Skóry bydlęce"	762	101
6. Drzewo nieprzer./w ton/	3585	525
7. Szmaty	1159	478
8. Nierogacizna / szt./	12409	18688
9. Gęsi	1645	2633
10. wieprzowina /ton/	111	657
11. masło "	92	181
12. pszenica "	0,1	278
13. wyka "	505	2580
14. groch "	77	273
15. pieluszka "	143	238
16. siemię lnu "	1557	3228
17. przędza "	5550	10202
18. skóra na podeszwy "	2,4	74
19. tektura	184.	290

Eksport pierwszych 7 ~~towarów~~ gatunków towarów / do szmat włącznie / przedstawiał w 1925 r. wartość : 12,7mlit. w r.b. zaś 2,9 m.lt. Tak więc kraj stracił na tem około 10 milj. lt. Na rolnictwie litewskim odbiło się największej zmniejszenie eksportu koni, bydła rogatego,i wieprzowiny , a to przez obniżenie wewnętrznych cen. krajowych na te produkty. Rynku zbytu na konie należało by szukać w Rosji , na mięso zaś - w Anglji, Czechosłowacji ,

a poczęści w Niemczech.-

Co się tyczy pozostałych gatunków towarów,to jak wynika z tabelki , eksport ich wzrósł . Wartość towarów tych wynosiła w 1925 r. 27,5 mlj. lit. w r. b. zaś - 45,0 m.lt. a więc eksport wzrósł o 17,5 m. lt. - Import znów w ciągu 1-go kwartału r.b. przedstawia się jak następuje:

Nazwy	1925 r. /I-III m/	1926 r. / I-III m/
1. owoce połudn./w ton./	52,9	101,3
2. cytryny "	82,7	104,4
3. kawa niepalona "	65,2	68,9
4. cukier mączka "	3.346,0	3.802,7
5. sól mielona "	4 822,4	7 047,1
6. nawozy rolnicze "	5 094,5	8 229,6
7. materjały leśne "	850,5	1 832,6
8. węgiel kamienny "	39 861,7	53 971,9
9. nafta	3 692,2	4 189,2
10. wina z winogron "	80,3	68,9
11. mięso solone i marynowane "	68,8	0,6
12. konserwy rybne "	12,6	5,7
13. tytoń w liściach "	233,9	163,7
14. benzyna "	323,2	123,9
15. blacha "	531,5	60,7
16. Obuwie "	39,1	12,4
17. szkło w szybach "	228,5	97,5
18. chemikalje	93,5	43,5
19. wyroby ze śpiżu "	449,4	233,8
20. drut "	179,9	22,4
21. przędza bawełn. "	188,3	107,2
22. tkaniny " "	415,2	314,3
23. " jedwabne "	10,9	0,8
24 " wełniane "	126,9	55,1
25. robótki ręczne "	35,1	25,8

Import pierwszych , 8-miu gatunków towarów / do nafty/ włącznie , znacznie wzrósł ,co tłumaczy się głównie obniżeniem się cen na owe towary .- Import zaś pozostałych towarów / wyroby bądź też przetwory krajowe/, jak konserwy mięsne i rybne blacha, obuwie, tkaniny wełniane - zmniejszył się. 2 lub nawet 9-krotnie . Wpłynęła na to ostatnia zmiana litewskiej taryfy celnej . Jest to dla przemysłu litewskiego objaw bardzo pomyślny.-

"Lit. Rundschau" o litewskiej polityce handlowej.-

"Lit. Rund." Nr. 166 z 28/VII r.b. Artykuł p.t."Przed decyzjami polityki handlowej ". Streszczenie:

Litwa zawierała dotychczas jedynie traktaty handlowe o największej przychylności , które opierały się na taryfie autonomicznej . Obecnie stoi Litwa w obliczu układów handlowych z państwami sąsiadującemi / Sowiety, Niemcy, państwa nadbałtyckie/. Dopiero przez zawarcie formalnych traktatów handlowych z powyższemi państwami, polityka handlowa Litwy będzie mogła się ukształtować w pewnym określonym kierunku. Gospodarcza i finansowa sytuacja Litwy , jako małego państwa, jest zależna od litewskiego handlowego bilansu zagranicznego . Zapewnienie rynków zbytu dla gospodarczych produktów Litwy jest jedną z najdonioślejszych kwestji państwa.-

b/ stosunki wewnętrzne.

O uruchomienie przemysłu litewskiego.-

" Dzień Kowieński " Nr. 168 z dn. 5/VIII b.r. Artykuł p.t. " O przemyśle litewskim " .- Streszczenie:

Powstaje pytanie, czy Litwa posiada warunki ku temu ażeby się w niej nawzór innych państw rozkrzewiło poważniejsze fabryczne, czy też Litwa jest skazana na wieczny odpływ ludzi i gotówki zagranicę.-
Ogólnie przyjęto twierdzić, że powstanie zakładów przemysłowych jest na Litwie niemożliwe dla braku własnego węgla i rudy.- Wskazuje się przytem na Anglję, Westfalję, Śląsk i Saksonję, gdzie w samej rzeczy obfitość skarbów podziemnych spowodowała rozwój tysięcy większych i mniejszych przedsiębiorstw fabrycznych.-
Twierdzenie powyższe byłoby słusznem, gdyby po za t.zw. ciężkim przemysłem żaden już inny nie mógł istnieć na świecie. Lecz któż każe robić konkurencję zakładom Kruppa, lub tworzyć nowy Manchester nad Niemnem. Na litewskie warunki wystarczyć mogą w zupełności zwyczajne fabryki, nie zużywające miljonów tonn opału.- Włochy np. nie posiadają węgla, a jednak przemysł ich rozwija się pomyślnie. W Holandji poważnem źródłem energji jest wiatr. W Szwajcarji i Finlandji - siła wodna.-
I we Francji w ostatnich latach dla oszczędności węgla zwrócono pilną uwagę na dopływy Renu i Rodanu.-
Na Litwie też wyzyskać można siłę wodną. Oprócz wspaniałego zakrętu Niemna pod Birsztanami jest jeszcze niemało rzek o wysokich brzegach i silnym prądzie. Dla zapewnienia wody na suche lata można tworzyć zapasy w czasie topnienia śniegów. Dziś woda ta spływa bezpłodnie na wiosnę, niszcząc nieraz dobytek ludzki po drodze. Wody roztopowe, umiejętnie wstrzymane bliżej źródła mogły by stać się jednym z czynników narodowego bogactwa.
Są na Litwie duże torfowiska. Jednak przy ich eksploatacji pamiętać trzeba, że rząd jest zawsze niepraktycznym przedsiębiorcą.- Na małą skalę zaś prowadzone torfowiska dają produkty drogi i mało wartościowy. Należy się więc wyleczyć z etatyzmu wymagającego, aby państwo wszystko wyrabiało, jak również ze źle pojętego demokratyzmu, dopuszczającego jedynie istnienie drobnych przedsiębiorstw prywatnych.-
Torfowiska z korzyścią dla kraju mogą być uruchomione tylko przez osoby prywatne, na bardzo dużą skalę i na własnym terenie. Upaństwowienie torfowisk było fatalnym błędem, gdyż konieczność sporządzania kontraktów z rządem tamuje wszelką inicjatywę.- Sprowadzanie węgla z zagranicy nie będzie zbytnio obciążało kosztów produkcji litewskich fabryk, jeśli wytwarzać się będzie głównie ~~xxxxx~~ towary przy których czynnik " opał" mniejszą gra rolę, niż ręce robocze, surowce itp. Z dwojga złego lepiej wydać kilka miljonów zagranicę na węgiel, niż ~~kilkadziesiąt miljonów zagranicę na węgiel~~ niż kilkadziesiąt milj. za gotowe towary. O zupełnej bowiem samowystarczalności żadne państwo marzyć nie może.-
Najważniejszą kwestją pozostaje więc nie siła pędząca maszyny, lecz rodzaj przemysłu, jakiemu dać trzeba pierwszeństwo.-
Dla roztrzygnięcia tej sprawy trzeba dokładnie

rozejrzeć się sprzyjających i utrudniających rozwój przemysłu.- Do czynników takich należą: I/ bogactwa naturalne / woda, torf, glina, piasek lasy /.
2/ Surowce krajowe / zboża, mięso, skóry, len, owoce, jarzyny./
3/ Ręce robocze.
4/ Uzdolnienie i zamiłowanie ludu do pewnych zawodów.-
5/ Środki komunikacyjne.
6/ Popyt na pewne towary w kraju i zagranicą.-
7 Prawodawstwo krajowe.
8/ Stosunki kredytowe.-

Wywłaszczenia wód wpływa hamująco na produkcję. Rząd nię jest w stanie wyzyskać przestrzeni wodnych na które rękę swą położył. A prywatne jednostki zawsze się obawiają sytuacji dzierżawcy rządowego, zdanego na łaskę fantazji i gorliwości biurokratów.-

Rozwinięcie hodowli ryb związane jest z innemi przemysłami, np. z wyrobem beczek, sieci, z robotami ziemnemi, z suszeniem, soleniem, wędzeniem ryb, itd. Pewna rewizja praw wodnych byłaby niezbędna dla utworzenia Litwie wielkich możliwości produkcyjnych w tej dziedzinie.-

Możnaby przechodząc do sprawy lasu, przy pewnej chęci wysiłku wywozić nie pnie w surowym stanie i deski, lecz meble, powozy, forniery, beczki, papier, cellulozę, a nawet za przykładem Szwedów, całe domki i wille składane.- Do tego trzeba orjentowania się wgustach publiczności, zmysłu artystycznego, fachowej wiedzy i dużo pracy. Kwestja opału zaś gra rolę tu podrzędną.-

Z bogactw mineralnych wspomnieć należy o glinie zdatnej na cegły, dreny, dachówki i wyroby ceramiczne. Aż wstyd przyznać się, że nieraz dziś używa się w Litwie cegieł pochodzących z rozbiórki kamienic dynaburskich i ryskich.-

Litwa sprowadza z zagranicy prawie całe zapotrzebowanie szkła, choć posiada własny piasek. Na Litwie nie potrafią wyrobić cementu, choć niektóre pokłady wapna krajowego zdają się do tego wyrobu całkiem odpowiednie.

Co się tyczy płodów rolnych, to można kartofle zbywać w formie krochmalu, syropu, spirytusu lub płatków suszonych. Rozwój plantacji ziemniaków o wiele jest racjonalniejszy, niż piecie się do cukrownictwa, do którego jeszcze Litwa nie dorosła ani kulturą ziemi, ani starannością robotnika.-

Dobro kraju wymaga znacznego rozszerzenia uprawy okopowych. Trzeba tylko, aby rząd plantatorom i przemysłowcom nie przeszkadzał w taniem organizowaniu robót. Tylko tani bowiem towar znajdzie pewny zbyt na rynku światowym.-

Z innych surowców krajowych, czekających na rozwój przemysłu, są np. len, skóry, wełna, kości, kopyta owoce i warzywa. Trudno zliczyć, ile towarów obcokrajowych się zastąpi, wyrabiając w Litwie materjały, klej, konserwy i t d.-

To co tu zostało wymienione wystarcza aż nadto dla zasilenia przemysłu krajowego. A przecież nie wyczerpano całej litanji możliwości.- Gdybyśmbowiem Litwa wykonała to wszystko, o czem tu napisano, to musiały by jeszcze powstać niezliczone szeregi fabryk i warsztatów pomocniczych, takich, co zużytkowują odpadki i takich, które zajmują się montowaniem i reperacją maszyn.

W Litwie braku rąk roboczych obawiać się nie potrzeba, póki w narodzie jeszcze tkwi pociąg do emigracji.- O uzdolnienie ludu litewskiego do pracy fabrycznej troszczyć się również nie należy. Włościanin litewski ma z natury zamiłowanie do maszyn i do pracy przy nich.-

Wreszcie położenie geograficzne Litwy, jej własny port i nienajgorsza sieć kojwjowa tworzą całkiem wystarczające warunki komunikacyjne. Jedyna więc słaba strona to prawodawstwo, nie zapewniające przedsiębiorcom żadnej gwarancji, ani opieki. Wskutek zaś tego stosunki kredytowe również muszą być opłakane. Gdy bowiem fabrykant nie ufa rządowi, kapitał też fabrykantowi wierzyć nie może. A kredyt to zaufanie.-

Tylko więc przy odpowiednim prawodawstwie Litwa dojść może do stworzenia u siebie przemysłu, pokrywającego znaczną część jej potrzeb i zużywającego wszystkie niemal posiadane przez nią surowce. Litwa jednak woli usypiać się myślą, że jeśli ciężkiego przemysłu u siebie zaprowadzić niepodobna, to w takim razie wogóle już o żadnym przemyśle i wspominać nie warto.

Skutkiem tego za eksport ludzi płacić trzeba importem towarów. Za jedno nieszczęście kupujem się drugie.-

Są warunki, które tolerować można tylko w początkowym okresie państwowego chaosu.- Lecz byłoby to zbrodnią, gdyby się ten stan przeciągał w nieskończoność. Miasta bowiem, to ośrodki nerwowe organizmu państwowego a bez przemysłu miasta nie przedstawiają żadnej siły.-

"Lietuvis" o wzroście bezgobocia na Litwie w związku z zanikiem eksploatacji torfu.

"Lietuvis" Nr. 29 z 23/VII r.b. Artykuł p.t. "Jak wzrasta liczba naszych bezrobotnych ?".- Streszczenie :

W pierwszych latach niepodległości, zaczęła się na Litwie silnie rozwijać musiała produkcja torfu. Przed tą nową gałęzią przemysłu roztoczyły się pomyślne perspektywy, wobec ogólnego wyniszczenia lasów, dostatecznej ilości rąk roboczych i taniości torfu, jako materjału opałowego. Jednak że rzeczywistość okazała się smutniejszą. Rząd wyznaczył za torfowiska wysoki czynsz dzierżawny : prace wstępne pochłaniały znaczne sumy : kredyty były niedostępne : robotnik zaś nieprodukcyjnym. Dżdżyste lata nie pozwoliły na odpowiednie wyschnięcie wydobytego torfu ; rozmaite zaś ~~układy~~ zakłady przemysłowe na które liczono, jako na masowych odbiorców torfu, zaczęły, wskutek powszechnego kryzysu gospodarczego upadać. Urzędy państwowe zaś wojsko i koleje wolą obywać się drzewem lub też węglem kamiennym. Zrozpaczeni eksploatorzy torfowisk zaczęli kołatać do poszczególnych ministerstw. Podajowane jednak niejednokrotnie układy w tym kierunku spełzły na niczem. To też, rzecz prosta, produkcja torfu musiała podupaść. W r. ub. eksploatacja torfu zatrudniała blizko : 1200 robotników. W r.b. zaś zaledwie 400-tu. Innemi słowy : 800 przeszło robotników powiększyło szeregi bezrobotnych.-

Należycie postawiona produkcja torfu, na Litwie mogłaby dać pracę kilku tysiącom robotników. Jednocześnie kraj zaoszczędziłby rocznie po kilkanaście milj. lt. wyrzucanych na zakup zagranicznego węgla kamiennego.-

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I SPRAWY SPOŁECZNE.

"Lietuwa" o zniesieniu stanu wojennego.-

"Lietuva" Nr. 165 z dnia 27/VII r.b. Artykuł p.t. "Straszak stanu wojennego".- Streszczenie:

Stan wojenny trwał faktycznie na Litwie około 12 lat / od 1914 r do ostatnich dni/. W ciągu tego czasu dorosło nowe pokolenie, wychowane w warunkach wojennych. Niezadługo konstytucja państwowa byłaby przeżytkiem, gdyż stan wojenny stale uniemożliwiałby jej wprowadzenie w życie.-

Stan kraju w krórym trwa stan wojenny jest anormalny W kraju takim niebezpiecznie jest wchodzić w jakiekolwiek stosunki, zwłaszcza handlowe. Nieinaczej zapatrywały się na Litwę państwa europejskie, dopóki trwał w niej ~~stosunek~~ stan wojenny.-

Zniesienie stanu wojennego nie jest bynajmniej równoznaczne z anulowaniem kodeksu karnego, jak to sobie niektórzy ludzie na Litwie / inspirowani głównie przez prasę opozycyjną, chadecką / wyobrażają.- Ład i ~~pożądek~~ porządek społeczny na Litwie nietylko w niczem na zniesieniu stanu wojennego nie ucierpiał, lecz przeciwnie zyskał, a to przez ukrócenie samowoli niektórych kacyków - biurokratów.-

"Lietuva" o projekcie ustawy o zniesieniu uposażeń dla duchowieństwa.

"Lietuva" Nr. 165 z dn. 27/VII r.b. Artykuł p.t. "Kościół, państwo i gaże księżowskie." Streszczenie:

Autorytet kościoła częstokroć był na Litwie używany do celów politycznych. Szczególnie przyczyniła się do tego i przyczynia dzisiejsza opozycja sejmowa.

Historja projektu ustawy o zniesieniu uposażeń dla duchowieństwa może służyć za najlepszy pod tym względem dowód. Jak wiadomo, projekt ten został sejmowi przedłożony przez frakcję valst- liand. która motywowała go tem, że po stworzeniu nowych djecezji bez jednoczesnej zmiany dawnych etatów duchowieństwa, niepodobna dalej wypłacić księżom gaży. Odnośne sumy chcieli projektodawcy zużyć na inne, pilne potrzeby państwa.-

Wzmiankowany powyżej projekz nie może być w żadnym wypadku uważany za zamach na kościół. Tymczasem opozycja sejmowa wszczęła z racji tego projektu wielki alarm, oskarżając partje rządzące o podkopywanie religji Jednocześnie prasa opozycyjna najniesłuszniej w świecie oskarżyła rząd o zainicjowanie owego projektu.-

Cała ta akcja opozycji miała wyłącznie cel demagogiczny i zmierzała ku podkopaniu wśród ludności zaufania do nowego "masońskiego" rządu.-

Projekt frakcji v.l. został, jak wiadomo, większością głosów odrzucony. Księża za prowadzenie ksiąg metrykalnych uposażenie dawniejsze otrzymają. Niewiadomo jednak czy stan taki potrwa długo. Prowadzenie ksiąg metrykalnych winno być na przyszłość przekazane / przynajmniej w części / władzom świeckim.- Państwo nie może rok rocznie płacić po I ½ mlj.lit. jedynie za spisywanie metryk. Kwestja ta wymaga rewizji. Nastąpi to niewątpliwie w związku z układaniem preliminarza budżetowego na rok 1927.-

Prowadzenie więc ksiąg metrykalnych nie będzie w przyszłości pochłaniało tak wielkich sum jak ~~xxxxxxx~~ dotychczas.-

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I SPRAWY SPOŁECZNE.

"L i e t u v a " o z n i e s i e n i u s t a n u w o j e n n e g o .-

" Lietuva" Nr. 165 z dnia 27/VII r.b. Artykuł p.t.

" Ostrzeż stanu wojennego ".- Streszczenie:

Stan wojenny trwał faktycznie na Litwie około 12 lat / od 1914 r do ostatnich dni/. W ciągu tego czasu dorosło nowe pokolenie, wychowane w warunkach wojennych. Niezależnie konstytucja państwowa byłaby przekreśleniem, gdyż stan wojenny stale uniemożliwiałby jej wprowadzenie w życie.-

Stan kraju, w którym trwa stan wojenny, jest anormalny. W kraju takim niebezpiecznie jest wchodzić w jakiekolwiek stosunki, zwłaszcza handlowe. Nic dziwnego, że patrzyły się na Litwę państwa europejskie, dopóki trwał w niej stan wojenny.-

Zniesienie stanu wojennego nie jest bynajmniej równoznaczne z anulowaniem Kodeksu Karnego, jak to sobie niektórzy ludzie na Litwie / inspirowani głównie przez prasę opozycyjną, chadecką / wyobrażają.- Ład i porządek społeczny na Litwie nietylko w niczem na zniesieniu stanu wojennego nie ucierpiał, lecz przeciwnie zyskał, a to przez ukrócenie samowoli niektórych kacyków - biurokratów.-

"L i e t u v a " o p r o j e k c i e u s t a w y o z n i e s i e n i u u p o s a ż e ń d l a d u c h o w i e ń s t w a .

" Lietuva" Nr. 165 z dn. 27/VII r.b. Artykuł p.t.

" Kościół, państwo i gaża księżowska." Streszczenie:

Autorytet kościoła często bywał na Litwie używany do celów politycznych. Szczególnie przyczyniła się do tego i przyczynia dziś jeszcze opozycja sejmowa.

Historja projektu ustawy o zniesieniu uposażeń dla duchowieństwa może służyć za najlepszy pod tym względem dowód. Jak wiadomo, projekt ten został sejmowi przedłożony przez frakcję valst.- liaud., która motywowała go tem, że po utworzeniu nowych diecezji bez jednoczesnej zmiany dawnych etatów duchowieństwa, niepodobna dalej wypłacać księżom gaży. Odnośne sumy chciał projektodawca zużyć na inne, pilne potrzeby państwa.-

Współzakładnik powyższy projekt nie może być w żadnym wypadku uważany za zamach na Kościół. Tymczasem opozycja sejmowa wszczęła z racji tego projektu wielki alarm, oskarżając partje rządzące o podkopywanie religji. Jednocześnie prasa opozycyjna najniegodziwiej w świecie oskarżyła rząd o zainicjowanie owego projektu.-

Cała ta akcja opozycji miała wyraźnie cel demagogiczny i zmierzała ku podkopaniu wśród ludności zaufania do nowego " m a s o ń s k i e g o " rządu.-

Projekt frakcji v.l. został, jak wiadomo, większością głosów odrzucony. Księża za prowadzenie ksiąg metrykalnych uposażenie dawniejsze otrzymają. Niewiadomo jednak czy stan taki potrwa długo. Prowadzenie ksiąg metrykalnych winno być na przyszłość przekazane / przynajmniej w części / władzom świeckim.- Państwo nie może rocznie płacić po 1 w miljonie jedynie za spisywanie metryk. Kwestja ta wymaga rewizji. Nastąpi to niewątpliwie w związku z układaniem preliminarza budżetowego na rok 1 9 2 7.-

Prowadzenie więc ksiąg m e t r y k a l n y c h nie będzie w przyszłości pochłaniało tak wielkich sum jak dotychczas.-

R e f o r m y w e w n e t r z n e n a L i t w i e .-

" Lietuva" Nr. 167 z dn. 29/VII r.b. Wywiad z ministrem spr. wewn. Pożełłą .- Streszczenie:

Zamierza się zmniejszyć ilość ośrodków powiatowych , a to przez ~~zmniejszenie~~ skasowanie niniejszych powiatów , jak : Koszenarski, Sejneński, Jezioroski, Możejski,: W ten sposób z obecnych 20 powiatów , pozostałoby 16-17 w związku z tem wypadło by również zredukować liczbę urzędników gminnych .

Wszystkie te kwestje będą rozpatrywane na zjeździe przedstawicieli samorządów .-

Co się tyczy policji politycznej to nie gra już ona obecnie dawnej samodzielnej roli i mate same prawa co policja kryminalna . Jednocześnie zmienił się jej skład personalny , przez zwolnienie znacznej części pracowników i zastąpienie pozostałych przez nowe siły.

Zwolniono 6 naczelników policji powiatowej. Obowiązki ich pełnią naczelnicy powiatów . Niektórym ze zwolnionych naczelników policji wytoczono sprawy sądowe za różne przestępstwa . Przewiduje się również znaczna redukcja niższych funkcjunarjuszy w policji . Bezpieczeństwo i ład publiczny nic w tem niestraci .

Niezadługo ukończone zostaną układy z francuskiem biurem , werbującym robotników litewskich na roboty polne do Francji. Rząd francuski zgadza się na złożenie gwarancji , iż przyrzeczenia pracodawców francuskich będą wypełnione .- Przedtem gwarancyj takich nie było i robotnicy narażeni byli na niegodny wyzysk .-

P r a s a r z ą d o w a o d o t y c h c z a s o w e j d z i a ł a l n o ś c i s e j m u .-

" Liet. Žinios " Nr. 168 z dn. 25/VII r.b.Artykuł p.t. " Parlamentaryzm się odradza ".- Streszczenie:

Za czasów rządów chadeckich wszystkie żywotniejsze sprawy państwowe roztrzygane były bez wiedzy sejmu .Wystarcza przypomnieć chociażby sprawę układów z Polską oraz stworzenie na Litwie prowincji kościelnej. Czasy te należy się spodziewać , minęły bezpowrotnie .Teraz dopiero parlamentaryzm na Litwie budzi się do nowego życia.Otow ciągu paru zaledwie miesięcy intensywnej pracy sejmowej zdołano rozpatrzeć cały szereg ważniejszych spraw państwowych. Jednocześnie organizacje rolnicze , hndl. i przem. dotąd obumarłe ,powracają do normalnego stanu . Należy się spodziewać iż po ferjach sejmowych, zarówno państwowe jak też społeczne życie na Litwie ujawni się w całej swej twórczej pełni.

" Lietuva" Nr.163 z 24/VII rb. Artykuł p.t. Po ukończenie pierwszej sesji trzeciego sejmu ".- Streszczenie:

W ciągu krótkiego stosunkowo okresu/od 2-go VI-21-go VII rb./ zdążył sejm odbyć 25 posiedzeń i rozpatrzeć 22 projekty ustaw , przyczem 19 z nich zostało przyjętych .Z przyjętych ustaw: 4 dotyczy obywatelskich swobód konstytucyjnych ,6 budżetu państwowego, 3 reformy rolnej, 4 spraw rolników i 2 opieki społecznej . Zniesione stan wojenny , zwrócono obywatelom swobodę prasy i zebrań , zapewniono nietykalność osobistą i mieszkaniową, wydano ustawę o amnestji . Zainicjowano dalej planową politykę oszczędnościową /redukcja uposażeń prezydenta ministrów , posłów na sejm: redukcja innych kosztów administracyjnych i. t. p. / Zaznaczyć należy , iż frakcje z których składa się większość sejmowa , pracowały przez cały czas z rzadką solidarnością.-

---

S p r a w a r e d u k c j i k a t e d r n a U n i w e r s y t e c i e K o w i e ń s k i m .-

"Lietuva" Nr. 170 z dn. 2 / VIII r.b. Wywiad z Rektorem Uniwersyteckim prof. Awożenizem . Streszczenie

Chcąc przeprowadzić fuzję równoległych katedr na uniwersytecie , należałoby wpierw znieść statut uniwersytecki . Senat uniwerystecki otrzymał od ministerstwa oświaty pismo w tej sprawie i przekazał je radom wydziałowym do dyskusji.-

Co się tyczy zniesienia wydziału teologji ewangielickiej , to ministerstwo tej sprawy dotychczas nie poruszyło . Zdaniem Rektora , zniesienie tego fakultatu nie jest wskazane , a to ze względu na pokaźną liczbę ewangielików na Litwie i na potrzebę wykształcenia ich w duchu narodowym .-

4 -letnia r o c z n i c a k o n s t y t u c j i l i t e w s k i e j .-

" Lietuva" Nr. 170 z dnia 2/ VIII r.b.

Artykuł p.t. " Cztery lata " Streszczenie .-

Dnia I-go sierpnia r.b. ubiegły 4-ry lata od chwili przyjęcia przez Sejm Ustawodawczy konstytucji litewskiej .-

Konstytucja litewska jest bardzo liberalna . Jednakże społeczeństwo , z przyczyny braku doświadczenia użyło w pewnych wypadkach swobód konstyucyjnych na zło . Tak naprzykład konstytucja litewska dała kobietom równouprawnienie w głosowaniu do sejmu, co w praktyce doprowadziło do teokracji . Gorzej jeszcze użyto paragrafu konstytucji traktującego o swobodzie wewnętrznej organizacji kościelnej . Paragraf ten wytłumaczono sobie w sposób opaczny , jako swobodę wtrącania się obcego suwerena do wewnętrznych spraw państwa / stworzenie prowińcji kościelnej na Litwie bez wiedzy sejmu/.-

Praktyka swobody prasy , zebrań i sumienia również ujawniła , że Litwie potrzeba jeszcze długich lat wyrobienia politycznego , zanim społeczeństwo litewskie będzie mogło sumiennie realizować zasady własnej konstytucji .

Z drugiej jednak strony skonstatować wypada , że wyrażone w konstytucji litewskiej zasady d e m o k r a t y z m u z a p u ś c i ł y w ś r ó d l u d u l i t e w s k i e g o g ł ę b o k i e k o r z e n i e , czego dowodem są chociażby wybory do 3 - go Sejmu.-

Rząd winien dbać o możliwe przyśpieszenie tego procesu . -

VI. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

K ł a j p e d a a n o w y r z ą d w u j ę c i u " R y t a s a ".-

" Rytas" Nr. 167 z dn. 29/VII r.b. Artykuł p.t.: " Bolączka Kłajpedy".- Strzeszczenie:

Były rząd katolicki popełnił w stosunku do Kłajpedy sporo błędów , lecz bądź co bądź Litwini miejscowi nie byli tak upośledzonemi jak teraz , dgy nowy rząd lewicowy wydal Kłajpedę na łup samowolnych rządów niemieckich .-

Rząd zamierza podobno usunąć p. Szlażę / zastępca gubernatora/ oddanego sprawie narodowej człowieka.- Język litewski w szkolnictwie , sądownictwie itp. wciąż jest upośledzony .- Nauczyciele zaś i urzędnicy - Niemcy pobierają podobno podwójną gażę miesięczną.-

Do moralnej depresji i rozłamu wśród Litwinów Kłajpedzkich przyczyniły się szczególnie spory partyjne na Litwie w czasie ostatnich wyborów do Sejmu. Za upadkiemą zaś moralnym nastąpił i materjalny. Jedyne narodowe pismo litewskie w Kłajpedzie " Kłajpedos Zinios przestało już wychodzić . Spółki handlowo - przemysłowe " Rambynas" , "Laina" i " Vienybe " już się zlikwidowały . Egzystują jedynie dotychczas w Kłajpedzie : " Litewski Bank Narodowy " i Spółka drukarska "Rytas" Bank wraz z filjami i ajencją zatrudnia około 60 pracowników . Spółka zaś "Rytas" utrzymuje jednocześnie księgarnię i hotel. Obecnie jak słychać , rząd mocno określil krydyty tym dwum instytucjom . to też zaczynają się one chwiać , Likwidacja ich byłaby dotkliwym ciosem dla litewskości na obszarze Kłajpedy.-

"L i e t u v a o s k a r d z e K ł a j p e d z i a n ."

"Lietuva" Nr. 169 z dn.31/VII r.b. Artykuł p.t. " Skarga Kłajpedzian".- Streszczenie:

Komisja Sejmiku Kłajpedzkiego , zgodnie z uchwałą sejmikową z dnia 25/II r.b. , przesłała dnia 2/III r.b. na ręce Generalnego Sekretarza Ligi Narodów memorjał wykazujący cały szereg wykroczeń rządu litewskiego przeciwko konwencji Kłajpedzkiej . Komisja opierała się przy tem na rezolucji Rady Ligi Narodów z 28/IX -25 r.zgodnie z którą Sekretarz Generalny Ligi Narodów miał obowiązek przyjmowania skarg w sprawie gwałcenia konwencji Kłajpedzkiej .Sekr. Gen. Ligi Narodów opierając się na powyższej rezolucji , przesłał dnia 19/III r.b. memorjał Kłajpedzki na ręce Rady Ligi Narodów , która z koleji w połowie czerwca r.b. zażądała wciągnięcia tej sprawy na porządek dzienny wrześniowej sesji Rady. Jednocześnie rząd litewski otrzymał z strony Sekretarjatu L. Narodów propozycję sformułowania w sprawie memorjału kłajpedzkiego swych ewentualnych uwag. jakie uzna za potrzebne wyrazić człon.Rady,zanim ta ostatnia przystąpi do debatów nad tekstem memorjału. Tak więc dokonał się fakt który zasadniczo miejsca mieć nie powinien.Litwa zmuszona jest do procesowania się z własnemi obywatelami przed instytucjami między narodowemi. Nie jest to korzystne dla państwa ani też nie przynosi zaszczytu tym, którzy dla obrony swej autonomji obrali powyższą drogę. Sprawa memorjału kłajpedzkiego staje się obecnie sui generis curiosum politycznem.Oskarżenia bowiem kłajpedzian kierują się przeciwko satremu rządowi Lit.Odpowiadać zaś na nie wypadnie rządowi nowemu, któremu wybrani do 3-go sejmu posłowie kłajpedzcy wyrazili votum ufności.Stąd wniosek,że n.rząd w poruszanych w memorjale kłajpedzkim kwestjach, doszedł dziś z kłajpedz.do porozumienia .Tem samem memor. kłajpedzki tra

ci dwo zaczenie. Z chwila trafienia memorjału do Rady L. Narodów, sprawa musi ulec dalszej procedurze .Kłajpedzianie ,nawet przy dobrych chęciach , wycogać by swego memorjału już nie mogli .Powyższa sprawa winna być nauczką na przyszłość tak dla Kłajpedzian jak też dla autorów konwencji Kłajpedzkiej.-

" Mem. Dampfboot" o nominacji nowego gubernatora Kłajpedy".-

" Mem. Damfboot" - Nr. 178 z dnia 1/VIII r.b.

Artykuł p.t. " Nominacja nowego gubernatora".- Streszczenie:

Rząd litewski odwołał dotychczasowego gubernatora Kłajpedy p. Ziluisa i stanowisko to przekazał p. Zalkauskasowi .-

Kłajpedzianie oczekują , iż rząd udzieli p. Żalkauskasowi wskazówek scisłego przestrzegania statutu kłajpedzkiego .-

W związku z nominacją nowego gubernat., wyłania ją się 3 następujące doniosłe kwestje: 1/ Nie odpowiada duchowi ~~xxxxxx~~ statutu kłajpedzkiego fakt,że reprezentantem Kłajpedy w dyrekcji portowej jest p. Borchert , który otrzymuje dyrektywy nie z Kłajpedy, lecz z Kowna , tak, iż Kowno faktycznie 2-ch reprezentantów w dyrekcji portu Kłajpedzkiego posiada.Czy nowy gubernator stanie na stanowisku , że p. Borchert prawnie i definitywnie wybrany został nacały okres swego urzędu ?

2/ Nie odpowiada duchowi statutu kłajpedzkiego fakt, że wystawianie paszportów zagranicznych i wydawanie kart pobytu przejęte zostało przez rząd. Art. 5. punkt 7 statutu kłajpedzkiego deklaruje, iż regulowanie pobytu obcokrajowców należy do kompetencji urzędów samorządowych Kłajpedy.- Jakie stanowisko zajmie pod tym względem nowy gubernator ?.

3/ Duchowi statutu Kłajpedzkiego nie odpowiada fakt , że prezydent Kłajpedy może być w każdej chwili przez gubernatora odwołany .- Art. 7 ust 2. statutu głosi , że prezydent Kłajpedy może być przez gubernatora mianowany , lecz przebywa na swem stanowisku dopóki posiada votum zaufania sejmiku . Jak się na tę kwsetję zapatrywać będzie nowy gubernator?-

Nowy Gubernator Kłajpedzki .-

Elta podaje . Dn.4-go sierpnia przybył tu nowy Gubernator kraju Kłajpedzkiego p. Załkauskas , który tego samego dnia przejmuje swoje obowiązki od p. Zylusa.-

Dnia 5-go sierpnia Gubernator przyjmie naczelników miejscowych , naczelników instytucji autonomicznych, d. 6 -go sierpnia zaś - ciało dyplomatyczne i przedstawicieli prasy.-

------ ---------

VIII. KOMUNIKACJA I ROBOTY PUBLICZNE.-

O p r a c o w a n i e u s t a w y o d r o g a c h l ą d o - w y c h .- /Komunikat Elty/.

Odpowiednie organy Ministerstwa Komunikacji postanowiły opracować ustawę o drogach lądowych, ponieważ obowiązująca dotąd ustawa rosyjska nie odpowiada miejscowym warunkom i nawet za czasów rządów rosyjskich , po wprowadzeniu ziemstw, ustawa ta nie odpowiadała wymogom życiowym. Projektowana ustawa obejmie drogi bite i trakty. Zasady jej zostały opracowane z przewodnią myślą potrzeb gospodarczych kraju.-

Zasady ustawy o drogach przewidują podział dróg w Litwie na 4 grupy 1-sza grupa - drogi o znaczeniu państwowem - szosy i trakty, które mają w najbliższym czasie być zamienione na szosy. Drogi należące do tej grupy pozostają pod zarządem Ministerstwa komunikacji.-

ll-ga grupa - trakty o większym znaczeniu , łączące centrum powiatów lub ważniejsze punkty przemysłowe. Drogi te mają pozostawać pod zarządem samorządów.-

lll-cia grupa - wszystkie inne trakty o mniejszem znaczeniu , mające pozostawać pod dozorem samorządów gminnych

lV-ta grupa - drogi łączące poszczególne wioski , również pozostające pod dozorem samorządów gminnych.-

Pod względem utrzymania zamierza się uporządkować je w następujący sposób: drogi pierwszej kategorji będą utrzymywane pod dozorem technicznym organów Ministerstwa Komunikacji , kredyty zaś będą udzielane według rocznej pozycji budżetowej. Drogi pozostające pod zarządem samorządów powiatowych i gminnych będą pod dozorem techników powiatowych. Prócz tego przewiduje się utworzenie przy D-cie Samorząd. specjalnego organu inspekcji dróg, zadaniem której będzie opracowywanie przepisów drogowych , projektów mostów , ogólnych instrukcji naprawy dróg. Przy naprawie inspeksja będzie baczyła , aby były przestrzegane przepisy oraz aby właściwe były używane przeznaczone przez samorządy na drogi fundusze.-Małe drożyzny będą utrzymywane przez te wioski lub właścicieli ziemi, przez których grunta przechodzą: tylko na niektóre roboty będą udzielane fundusze przez samorządy.-

Dopóki samorządy są słabe , przewiduje się dozór inspekcyjny Ministerstwa Komunikacji dla traktów powiatowych i gminnych . Ministerstwo będzie utrzymywało ścisły kontakt z inspekcją dróg D-tu Samorządowego , aby praca nad naprawą i dozorem dróg była koordynowana w stosunku do potrzeb państwa.-

Prócz tego Ministerstwo Komunikacji przewiduje , iż trzeba będzie wspierać samorządy nietylko technicznie, lecz też nieść im pomoc finansową. Na budowę mostów , jak również na naprawę większych dróg mają być użyte zapomogi z odpowiedniego funduszu przy Ministerstwie Komunikacji. Fundusz ten będzie utworzony : z kredytów przewidzianych w budżecie ze specjalnych poborów od głowy lub hektara ziemi albo odpowiedni równoważnik od zakładów handlowych i przemysłowych , z poborów od ładunku, przewożonych drogami lądowemi do stacji kolejowych lub portów oraz od kursujących po drogach w celach przemysłowych wozów i samochodów.-

Ze wspomnianych sum utworzy się , jak można przypuszczać , dostateczny fundusz na wspomniane cele. Zdaniem odpowiednich organów tylko w ten sposób będzie można wyprowadzić nasze drogi z tego nienormalnego położenia , w jakim obecnie się znajdują.-

VIII. KOMUNIKACJA I ROBOTY PUBLICZNE.-

Opracowanie ustawy o drogach lądowych.- /Komunikat Elty/.

Odpowiednie organy Ministerstwa Komunikacji postanowiły opracować ustawę o drogach lądowych, ponieważ obowiązująca dotąd ustawa rosyjska nie odpowiada miejscowym warunkom i nawet za czasów rządów rosyjskich, po wprowadzeniu ziemstw, ustawa ta nie odpowiadała wymogom życiowym. Projektowana ustawa obejmie drogi bite i trakty. Zasady jej zostały opracowane z przewodnią myślą potrzeb gospodarczych kraju.-

Zasady ustawy o drogach przewiduje podział dróg w Litwie na 4 grupy 1-sza grupa - drogi o znaczeniu państwowym - szosy i trakty, które mają w najbliższym czasie być zamienione na szosy. Drogi należące do tej grupy pozostają pod zarządem Ministerstwa Komunikacji.-

II-ga grupa - trakty o większym znaczeniu, łączące centrum powiatów lub ważniejsze punkty przemysłowe. Drogi te mają pozostawać pod zarządem samorządów.-

III-cia grupa - wszystkie inne trakty o mniejszem znaczeniu, mające pozostawać pod dozorem samorządów gminnych.

IV-ta grupa - drogi łączące poszczególne wioski, również pozostające pod dozorem samorządów gminnych.-

Pod względem utrzymania zamierza się uporządkować je w następujący sposób: drogi pierwszej kategorji będą utrzymywane pod dozorem technicznym organów Ministerstwa Komunikacji, kredyty zaś będą udzielane według rocznej pozycji budżetowej. Drogi pozostające pod zarządem samorządów powiatowych i gminnych będą pod dozorem techników powiatowych. Prócz tego przewiduje się utworzenie przy D-cie Samorząd. specjalnego organu inspekcji dróg, zadaniem której będzie opracowywanie przepisów drogowych, projektów mostów, ogólnych instrukcji naprawy dróg. Przy naprawie inspekcja będzie baczyła, aby były przestrzegane przepisy oraz aby właściwie były używane przeznaczone przez samorządy na drogi fundusze.- Małe drożyny będą utrzymywane przez te wioski lub właścicieli ziemi, przez których grunta przechodzą; tylko na niektóre roboty będą udzielane fundusze przez samorządy.-

Dopóki samorządy są słabe, przewiduje się dozór inspekcyjny Ministerstwa Komunikacji dla traktów powiatowych i gminnych. Ministerstwo będzie utrzymywało ścisły kontakt z inspekcją dróg D-tu Samorządowego, aby praca nad naprawą i dozorem dróg była koordynowana w stosunku do potrzeb państwa.-

Prócz tego Ministerstwo Komunikacji przewiduje, iż trzeba będzie wspierać samorządy nietylko technicznie, lecz też nieść im pomoc finansową. Na budowę mostów, jak również na naprawę większych dróg mają być użyte zapomogi z odpowiedniego funduszu przy Ministerstwie Komunikacji. Fundusz ten będzie utworzony: z kredytów przewidzianych w budżecie ze specjalnych podatków od głowy lub hektara ziemi albo odpowiedni równoważnik od zakładów handlowych i przemysłowych podatków od ładunku przewożonych drogami lądowemi do stacji kolejowych lub portów oraz od kursujących po drogach w celach przemysłowych wozów i samochodów.-

Ze wspomnianych sum utworzy się, jak można przypuszczać, dostateczny fundusz na wspomniane cele. Zdaniem odpowiednich organów tylko w ten sposób będzie można wyprowadzić nasze drogi z tego katastrofalnego położenia, w jakim obecnie się znajdują.-

---

X. KRONIKA. a/ Zagraniczna.

Zaprzeczenie Ministerstwa Spraw Zagranicznych o zmianach w dyplomacji.- "Elta" donosi: Ministerstwo Spraw Zagranicznych podaje: że wiadomość o zmianach na dyplomatycznych stanowiskachynie odpowiada rzeczywistości i jest od początku do końca zmyślona.
Wiadomość tę podaliśmy na stronie &&ej Działu I-go-

Podróż Prezesa Ministrów do Łotwy.- Prezes Ministrów i Minister Spraw Zagranicznych p.M.Sleżewiczus w połowie sierpnia udaje się do Rygi, gdzie złoży rewizytę łotewskiemu ministrowi spraw zagranicznych p.Ulmanisowi.

Wicekonsul szwedzki w Kłajpedzie. Rząd litewski wyraził zgodę na nominację p.H.Wiese na wicekonsula szwedzkiego w Kłajpedzie. Stanowisko to p.Wiese zajmował jeszcze w czasach przedwojennych.-

Litwa na międzynarodowej konferencji geodezyjnej.- "Elta" podaje: 6 b.m. udają się do Sztokholmu prof. Kołupajło, kap. Krikszczunas i inż. Butrym na konferencję geodezyjną, która się rozppocznie 9 sierpnia.

Litwa na konferencji hygienicznej.- "Elta" donosi" Na konferencję naukową, urządzaną przez Sekcję Hygjeny Ligi Narodów, udaje się jako przedstawiciel Departamentu Zdrowia, lekarz portu Kłajpedzkiego dr.Kirwicki. Uczestnicy konferencji odwiedzą cały szereg portów morza Bałtyckiego. Możliwe, iż zatrzymają się oni również w Kłajpedzie.-

b/ Kronika wewnętrzna.

Zwolnienie z więzień na podstawie amnestji.- "Elta" donosi: Według otrzymanych w Ministerstwie Sprawiedliwości doniesień, zwolniono dotąd na podstawie amnestji z więzienia kowieńskiego 82 politycznych i 102 więźniów kryminalnych. Z więzienia szawelskiego zwolniono ogółem 68 osób, w Kretyndze - 11, w Marjampolu - - 6, w Telszach - 5, Wiłkomierzu - 5 i Poniewieżu - 21. Nie otrzymano jeszcze wiadomości co do liczby zwolnionych z domów aresztu oraz spraw umorzonych w sądach.-

Dochodzenie w sprawie organizacji faszystowskiej w Litwie.- Władze śledcze zakończyły już dochodzenie w sprawie ruchu faszystowskiego tudzież agitacji faszystowskiej, jakie zaobserwowano w przeddzień wyborów do Sejmu. Ogółem zostanie pociągnięte do odpowiedzialności 20 z górą osób, w tem 3 księży, 3 członków Związku strzeleckiego, 2 nauczycieli litewskich szkół ludowych, resztę stanowi ucząca się młodzież. Proklamacje faszystowskie rozpowszechniane przeważnie w Koszedarach, powiecie Olickim, Rosieńskim i Szawelskim. Cała sprawa została skierowana już do prokuratora.

"Szauliu Naujenos" o demoralizacji księdza.- W Nr.39 "Szauliu Naujena" umieściły następującą korespondencję z m.Gruździe pow. Szawelskiego o osobliwych obyczajach pewnego księdza. Treść korespondencji, podpisanej pseudonimem "dewotka", jest następująca:

"Różnemi mądrościami wsławiony komendarz ks.Gabrjełajtis w tych dniach wprawił nas w zdumienie jeszcze jednym wybrykiem: w żydowskiej salce, gdzie mieszka ze swą młodą "duszyczką" księdza towarzysz "Aleksiukas", w wigilję św. Jana księżulek przy dźwiękach organów odprawił nieszpory. Drzwi na balkon były otwarte i uroczystą melodję echo roznosiło daleko....

Ludzie są obrażeni, ponieważ w kościele przed mniejszem świętem już oddawna nie bywa nieszpor.

Zobaczymy, może do towarzysza "Aleksiuka" z towarzyszką na żydowską salkę będą przeniesione z kościoła i inne nabożeństwa...."

P r o ś b ą p a r a f j a n o u s t a w ę p r o h i b i c y j n ą.- Poniewieski oddział Lit.Kat.T-wa Trzeźwości uchwalił zwrócić się do miejscowego biskupa z prośbą o pasterskie rozporządzenie:
1/ aby wszyscy księża byli abstynentami i przy każdej sposobności szerzyli ~~Emx~~ ideje abstynencji;
2/ aby w żadnej plebanji nie używano napojów wyskokowych i
3/ aby w czasie kolędy, podczas przyjęcia nie raczono się napojami wyskokowemi.
Uchwałę tę oddział T-wa motywuje tem, że księża są najbliżej ludu, więc mogą służyć mu przykładem.
W rzeczywistości jednak należy przypuszczać, iż, widocznie, niektórzy księża mają aż nazbyt wielki pociąg do kieliszka i przez to dają gorszący przykład dla swej trzody, skoro poniewieski oddział T-wa Trzeźwości zdecydował się wystąpić z podobną ~~yyyyy~~ prośbą do zwierzchniej władzy duchownej.

Z a m i e r z e n i a r z ą d u w d z i e d z i n i e o p i e k i s p o ł e c z n e j.- "Elta" donosi: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych opracowało projekt ustawy o piece społecznej, który wkrótce zostanie przedstawiony do rozważania odpowiednim organom rządowym.
W projekcie wspomnianej ustawy przewiduje się, iż nad potrzebującymi opieki winni ją roztaczać rząd, samorządy i społeczeństwo. Rząd będzie się opiekował takiemi osobami jak starcy - włóczęgi, wszelkiego rodzaju kalecy, których miejsce pochodzenia nie jest znane. Samorządy zaopiekują się starcami i kalekami w swoim okręgu. W tym celu tak rząd, jak samorządy zakładają przytułki dla starców, sierot i niedołężnych, jak również zakłada dla leczenia ich. Chorzy będą leczeni na koszt samorządów. Wyłącznej opiece rządu podlegają wenerycy i chorzy na choroby zakaźne w czasie epidemji.
Instytucje opiekuńcze mogą też zakładać dobroczynne organizacje społeczne. Działalność takich towarzystw będzie podlegać dozorowi odpowiednich organów władzy.

c/ Kronika gospodarcza.

C e n y h u r t o w e z b o ż a w L i t w i e i z a g r a n i c ą.-"Elta" donosi: Według danych Centralnego Biura Statystycznego w czerwcu hurtowe ceny zboża w Litwie i zagranicą były następujące:
Żyto: Litwa 22 lt.za centnar, Ryga 22,16 lt., Talin 22,62 lt. Berlin 22,04 lt., Hamburg 22,70 lt., Wiedeń 11,48 lt. Paryż 19,58 lt. New-Jork 23,55 lt.
Jęczmień: Litwa 21,30 lt. za centnar, Ryga 20,82 lt., Talin 24,48 lt., Berlin 23,50 lt., Hamburg 23,30 lt., Wiedeń 22,14 lt.Londyn 35,90 lt. New Jork 22,,50 lt.
Pszenica: Litwa 22 lt. za centnar, Ryga 22,90 lt. Talin 22,62 lt., Berlin 24,21 lt., Hamburg 24,87 lt., Wiedeń 20,92 lt. Paryż 18,41 lt., Londyn 25,34 lt., New Jork 15,93 lt.
Ziemniaki: Litwa 6,45 lt. za centnar, Ryga 10,73 lt., Talin 8,50 lt. Berlin 5,07 lt., Hamburg 7,48 lt. Paryż 11,20 lt.
Jaja: Litwa 1,40 lt. za dziesiątek, Tyga 1,95 lt., Talin 1,63 lt. Hamburg 2,42 lt. Paryż 1,71 lt., New Jork 3,29 lt.

N o w y p r o j e k t u s t a w y o p o d a t k a c h s a m o r z ą d o w y c h.- "Elta" ogłasza: Departament Samorządowy złożył w tych dniach Ministrowi Spraw Wewnętrznych nowy projekt ustawy o podatku samorządowym. Projekt ten przewiduje nowe podatki na rzecz samorządów, a mianowicie: od przekazania majątku, jak również jego sprzedaży lub spadku. Od spadków zamierzanem jest pobieranie na korzyść samorządów ~~mixjxkixh~~ gminnych i powiatowych 4% podatku państwowego. Na korzyść samorządów miejskich podatek od przedsiębiorstw handlowo przemysłowych zamierza się podnieść do 40%. Ten podatek samorządy powiatowe mogły pobierać i dawniej, lecz możliwość ta nie była w odpowiedni sposób wykorzystana. Projekt ustawy przewiduje w dalszym ciągu zmniejszenie państwowego podatku od ziemi o 100%, podniesienie zaś o 50 - 100% na rzecz samorządów gminnych i o 50% na rzecz samorządów powiatowych. Pozatem przewidziane jest zezwolenie na pobieranie specjalnych opłat

IO % na rzecz samorządów powiatowych , 5% zaś nakorzyść samorządów gminnych . Opłata ta będzie pobierana tylko w tych wypadkach , gdy gdy zabraknie fundószów pozycji z ogólnego budżetu samorządowych dla dróg.Zebranie więc w ten sposób sumy będą mogły być zużyte tylko na potrzeby drogowe . Od państwowego monopolu spirytusowego i wódczanego zamierzanem jest podniesienie opłaty samorządowej o IO%. rojekt powyższej ustawy przewiduje zmniejszenie państwowego podatku od ziemi o 9 milj. lt. Budżet samorządowy daje rocznie ok. 8-9 milj. deficytu . Ponieważ zaś państwo przez różne urzędy wydaje na rzecz samorządów ok. 6-7 milj. lt. zapomogi , to ogólny budżet państwowy, pomimo nowej ustawy podatkowej , zmianie prawie nie ulegnie./Elta

D o c h o d y i w y d a t k i s k a r b u p a ń s t w a w c z e r w c u r. b. - "Elta" donosi: Według danych Centralnego Biura Statystycznego , skarb Litwy w czerwcu r.b. miał zwyczajnych i nadzwyczajnych dochodów I9.94I 3 lt w ciągu zaś całego pierwszego półrocza r.b. - 11.054,7 lit. w liczbie tej dochodów zwyczajnych i nadzwyczajnych IO2.784,2 l. oraz sum niewyznaczonych w budżecie - 3.284,7 lit. Wydatków w czerwcu skarb miał I9.2I2,3 lit. , w ciągu półrocza 9 - II0.328,4 lt.-

P r o g r a m b u d o w l a n y r z ą d u . Kasa Państwowa wyasygnowała już sumy na dokończenie gmachów , które b. rząd rozpeczął budować .

300 tys. lit. przeznaczono na dokończenie Instytutu Fizyczno - Chemicznego , I50 - na Ministerstwo Sprawiedliwości, I00 tys. na dokończenie sanatorjum w Oranach , 50 tys. na dom warjatów w Kalwarji.-

Jak wiadomo b. Gabinet Ministrów postanowił wystawić przy ul. Gedymina dom na klinikę chorób ocznych . Obecny Gabinet Ministrów ze względu na przesilenie finansowe uchwalił aby projektów tych narazie poniechać.-

M i e j s c e L i t w y w p r o d u k c j i z b o ż o w e j p a ń s t w b a ł t y c k i c h . Międzynarodowy instytut rolniczy w Rzymie zebrał wiadomości o produkcji zboża w zastanym obszarze w r. 1925 w państwach bałtyckich .Oto są te dane /w tys.ton i hektarów /:

Żyto:--Litwa- 663 ton,642 ha:-Finlandja-347 ton,234 ha: Łotwa-3I5 ton, 266 ha. Estońja - I82 ton, I54 ha.-

Pszenica: Litwa- I43 ton, II2 ha.Łotwa-58 ton, 48 ha. Estońja - 21 ton , 20 ha.

Jęcamień: Litwa- 244 ton, 205 ha. Łotwa -I77 ton, I76 ha. Finlandja - I40 ton, I09 ha. Estońja- II5 ton, II4 ha.

Owies: Finlandja - 586 ton, 434 ha. Łotwa- 303 ton, 329 ha. Litwa- 284 ton, 345 ha. Estońja -I26 ton, I50 ha.

Ziemniaki : Litwa- I58I ton, I63 ha. Łotwa - 750 ton, 79 ha Finlandja - 723 ton, 6I ha. Estońja - 549 ton, 68 ha.

Len : Litwa- 83 ton, 8I ha. Łotwa - 57 ton 76 ha. Estońja - 26 ton, 45 ha. Finlandja - I6 ton, 5 ha.- Z powyższego wydać, że Litwa pod względem produkcji zboża zajmuje wśród państw bałtyckich pierwsze miejsce . Tylko w produkcji owsa ustępuje ona Finlandji , w zeszłym roku również Łotwie , w innych jednak latach zajmując zawsze drugie miejsce.

W I925 r. żyta Litwa wyprodukowała 663 tys. ton, Finlandja zaś , Łotwa i Estońja razem 844 tys. ton.Pszenicy w r. I925 w Litwie otrzymano I43 tys. ton, podczas gdy w pozostałych trzech państwach bałtyckich razem tylko I05 tys. ton Co do jęczmienia Litwa produkuje więcej od Łotwy i prawie tyle , co Finlandja i Estońja razem . Owsa w Litwie wytwoarza się prawie tyle , co w Łotwie , co w Łotwie, lecz o połowę mniej niż w Finlandji. Co do ziemniaków , biorąc średnią liczbę I920-25 r. Litwa produkuje mniej więcej tyle , ile ile pozosta[illegible] państwa bałtyckie razem. Produkcja lnu w Litwie wynosi [illegible] tego, co wytwarza Łotwa ! Estońja i Finlandja razem [illegible]

Pozatem należy zaznaczyć, że produkcja niektórych płodów rolniczych w Litwie względnie jest wysoko rozwinięta. Np. z 46 krajów świata produkujących ziemniaki, Litwa zajmuje dość wysokie miejsce - 16 -te, w produkcji żyta z 31 kraju - 10-te mijesce, w produkcji lnu z 36 krajów Litwie przypada 7- me miejsce / po Argentynie, Rosji, Indjach, Stanach Zjednoczonych, Kanadzie i Polsce/.- " Elta".

W Y S T A W A W S Z A W L A C H. W Szawlach organizuje się V litewska wystawa: przemysłowo-rolnicza. Będzie ona trwała od 22 - 26 sierpnia b.r.-

"Elta" donosi: Organizowana w Szawlach piąta litewska wystawa Przemysłowo- Rolnicza zdążyła obudzić zainteresowanie nietylko społeczeństwa litewskiego, lecz też szerokie koła przemysłowe zagranicą. Rejestracja uczestników wystawy posuwa się szybko naprzód : zarejestrowały się, lub przynajmniej zasięgały informacji zakłady przemysłowe francuski, belgijskie, niemieckie łotewskie i innych państw. Wogóle przewiduje się, iż wystawa tegoroczna co do swych rozmiarów wcale nie ustąpi czterem uprzednim wystawom kowieńskim, a może nawet pod niektóremi względami ją przewyższy.-

Jednocześnie z wystawą przewiduje się cały szereg zjazdód kongresów, jak zjazd rolników litewskich, zjazd mleczarzy, prócz tego też kongres Kultury, któremu cała Litwa nadaje doniosłe znaczenie. Również przewidzje się urządtenie zjazdu organizacji młodzieży. Komitet wziął na siebie zadanie zorganizowania szeregu odczytów ze wszystkich dziedzin życia Litwy. W tym celu zaproszono dużo działaczy społecznych, znaczna zaś część tej pracy zostanie wykonana przez uczestników kongresu.-

W tym samym czasie zostanie urządzona wystawa sztuki. Artyści nasi już zaczęli do niej przygotowywać się. Inicjatywę wzięło na siebie Litewskie Towarzystwo Sztuk Pięknych w Szawlach.-

d/ Kronika wojskowa.

P o b ó r r o c z n i k a 1906. Donoszą, z powodu tego, że pobór rocznika 1905 nie został jeszcze zakończony, popisowi z r. 1906 zostaną powołani dopiero w r. 1927. W końcu r.u wypadnie zgłosić się do wojska / wojskowych komisji kwalifikacyjnych / rekrutom, którzy urodzili się w drugiej połowie roku 1905. Dotychczas bowiem powołano jedynie tych popisowych, którzy urodzili się w okresie od stycznia do czerwca 1905. r.-

e/ Kronika emigracyjna.-

O c h r o n a r o b o t n i k a l i t e w s k i e g o w e F r a n c j i. Elta donosi: Po zasięgnięciu informacji o położeniu robotników lit. we Francji okazało się, że z powodu stałego spadku kursu franka francuskiego robotnicy ponoszą wielkie straty. Większość robot. została wynajęta na warunkach do 150 fr. miesięcznie pensji gotówką. Wartość tej sumy ze zniżką waluty znacznie się obniżyła. Pragnąc uchronić robotników przed wyzyskiem, rząd, prowadząc obecnie układy z francuską spółką emigracyjną, stawia, jako konieczny warunek, wprowadzenie do umowy dwóch nowych punktów:

1/ nadający prawo urzędnikowi konsulatu litewskiego we Francji odwiedzać robotników na miejscu ich pracy i dostarczać konsulatowi informacje o warunkach ich życia;

2/ Zawierający gwarancję rządu francuskiego, że pracodawcy będą pełnili wszystkie warunki umowy.-

- - § 0 § - -